

– Hvorfor har så mange menn et behov for å motbevisse alt jeg lærer i kjønnsstudier?

Kommentar s. 3

ETTERLYSER REGLER FOR CHATGPT:
– Problem at man ikke vet hva som er fusk

Nyhet s. 12

UKAS ANMELDELSER:

- Aiming for Enrike
- Munch
- Tuvaband

Anmeldelser s. 22-23

UNIVERSITAS

Norges største studentavis

utgave 3 årgang 77

www.universitas.no

torsdag 2. februar 2023

**VIL ØKE SEMESTER-
AVGIFTEN:**

Renteregning sendes til studentene

Nyhet s. 4-5

**SYKEPLEIE-
STUDENTER FRYKTER
FOR FRAMTIDEN:**

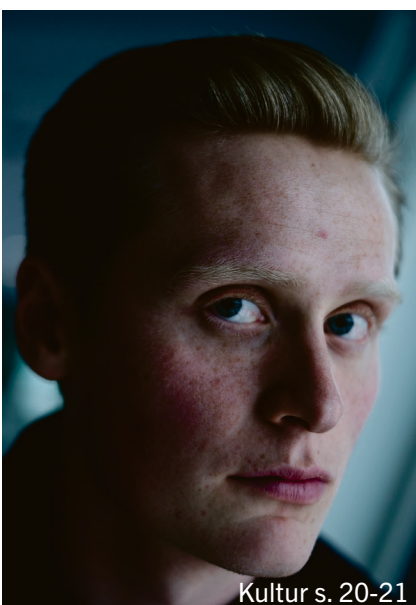
Aida Meesin (23) valgte å omskolere seg

Nyhet s. 10-11

BLE CASTET PÅ FEST:

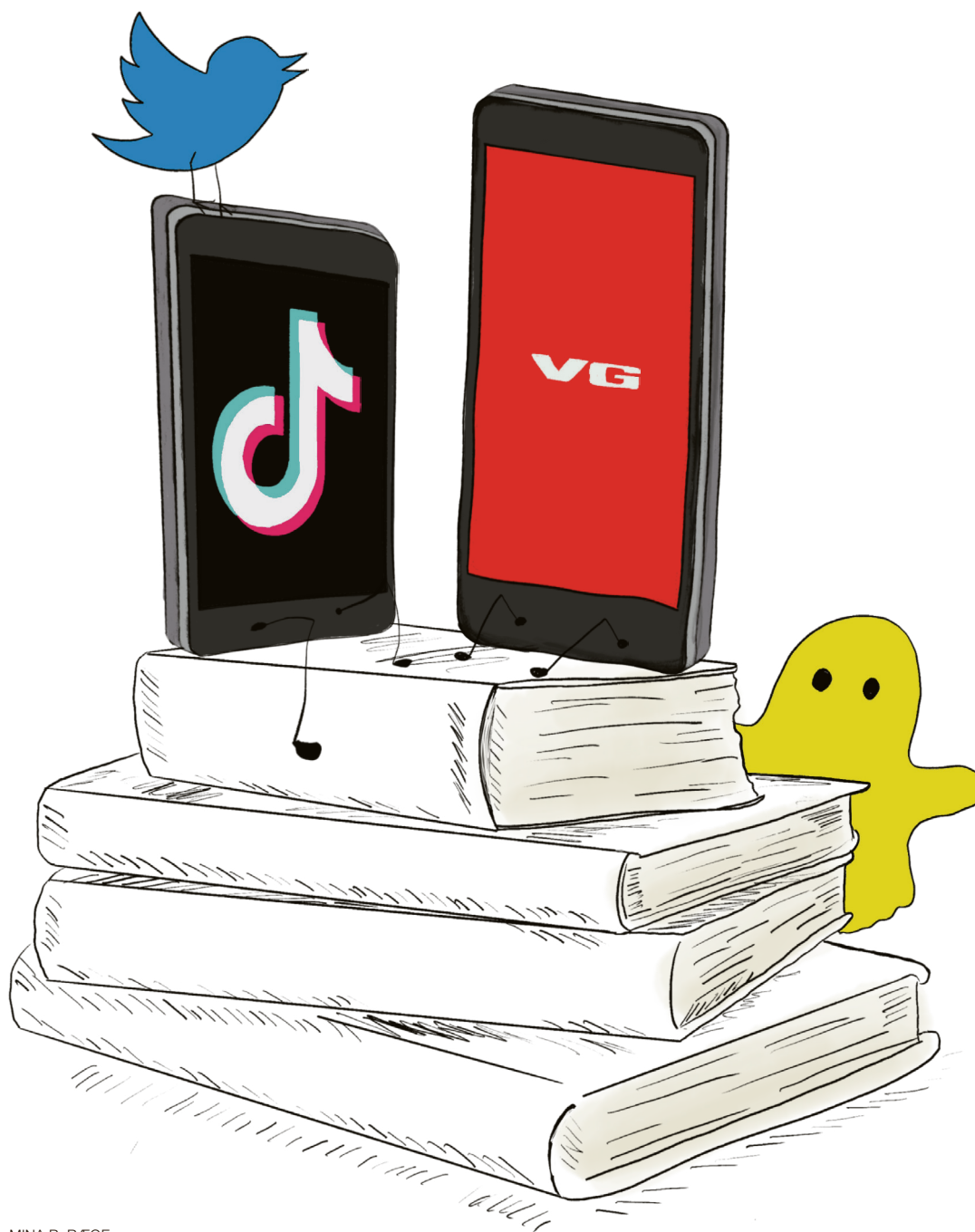
Munch-aktuelle Alfred Ekker Strande (23) søkte Teaterhøgskolen fire ganger før han kom inn

Kultur s. 20-21

SLAKTER STUDENTENES KONSENTRASJONSEVNE:

Holder studentene lenger i senga enn på lesesalen?

ILLUSTRASJON: MINA B. RÆGE

Nyhet s. 6-8

Torsdag
2. februar
2023LEDER OG
KOMMENTAR

UNIVERSITAS

Ansvarlig redaktør: Guro Aasaaren
guro.aasaaren@gmail.com 466 74 942Nyhetsredaktør: Saga Eline Jonsson Hoff
eline.jonsson.hoff@gmail.com 980 82 334

Fotosjef: Tobias Schildmann Mandt

Desksjef: Ingeborg Aure

Nettredaktør: Aurora Djupvik Archer

Uttegner: Mina Wikeby

Uttegner: Mina Ræge

Uttegner: Sivert Bjelland

Deskjournalist: Åsne Hansteen

Korrektursjef: Oscar Grimstad

Daglig leder: Ingvild Garmo Nilsson

Annonseansvarlig: Geir Dorp
geir.dorp@universitas.no 22 85 32 69

Besøksadresse: Moltke Moes vei 33

Post: Boks 3 Blindern, 0313 Oslo

Epost: universitas@universitas.no

Nettside: www.universitas.no

Leder

Student, kjenn ditt
studentdemokrati

Ideen var god. Kjøpe et studenthus for alle Oslos studenter hvor det kunne florere av foreningsaktivitet, øl og hygge. Som et supplement til Chateau Neuf og en sosial og sårt tiltrengt møteplass. Men studentene har ikke sett snurten av studenthuset i St. Olavs gate 23 (SO23) som ble kjøpt for to år siden.

SiO betalte 290 millioner kroner for bygget, men det uten en finansieringsplan, meldte Universitas forrige uke. Hverken SiO eller Velferdstinget (VT) kan gi en dato for åpning. Ei heller kan de si noe om når de estimerer at studenthuset kan åpne dørene.

Når gikk det skeis? Selv skylder SiO på pandemi og krigen i Ukraina. Siden høsten 2017 har VT og SiO jobbet for et nytt studenthus. En ny utgiftspost ligger imidlertid på bordet. I denne ukas avis kan du lese at styreleder i SiOs Hovedstyre Stine Johannessen har bedt VT behandle en økning i semesteravgiften. Avgiften har ikke blitt økt siden 2016.

Om forslaget vedtas vil 25 kroner av hver semesteravgift gå til å betale rentekostnader på SiOs boliglån for SO23, noe som tilsvarer 3,696 mill i året.

Ikke så rart at det skal gå til student-

hus, tenker du kanskje? Dette er jo penger som kommer studentene til gode. VT-leder Marius Torsvoll sier det er studentene selv som har bestilt studenthuset, og at det derfor er naturlig at de tar en del av regningen gjennom semesteravgiften. Dette er gode argumenter.

Like fullt kan en stille spørsmålstejn ved hvor berettiget det er at studentene skal betale en årlig sum til å bote på SiO og VT sin dårlige finansielle styring. Verken SiO eller VT kan med visshet si når studentene kan innta bygget. Ifølge styreleder i SiO Stine Johannessen kan de heller ikke si noe om hvor lenge studentenes penger direkte skal gå til å betale ned renter på SiOs lån, uten at studenter ser snurten av et eneste tilbud i studenthuset i SO23.

Hvem er det egentlig som kan stilles ansvarlig for dette?

Jo, det er studentene selv. Det er studenter som sitter med flertallsstemmene i SiOs Hovedstyre. VT er det øverste politiske organet i velferdsspørsmål for studentene, som er tilknyttet Studentsamskipnaden SiO, og består kun av studenter. Det er VT som er prosjekteier for dagens prosjekt, og har sammen med SiO vedtatt styringsstrukturen for prosjektet, hvor 5

av 9 representantene i gruppa er studenter.

Vi blir overkjørt av våre egne. Studentmassen bør stille tydeligere krav til sine representanter. Å sitte i styrende posisjoner kan ikke bare være et punkt på CV-en. Representantene må være bevisste sitt ansvar for hvordan samskipnaden driftes, og hvordan de forvalter studentenes tilbud. Det trenger de en tydelig påminnelse om.

Å ansvarliggjøre de ansvarlige er den eneste måten samskipnaden kan finne tilbake til sin opprinnelige visjon om å skape en bedre hverdag for studentene.

Studentenes ja til nytt studenthus gir ikke SiO og VT en blankofullmakt til å styre prosjektet som de vil. Det er berettiget å etterspørre en mer transparent prosess. Bare på den måten kan studenter ettergå SiO og VT sine avgjørelser, og kanskje få på plass noen øltonner i de tomme lokalene i St. Olavs gate 23.

Vi blir overkjørt
av våre egne

Arkivaren

Utseendet teller

Det nytter ikke å være flink til å skrive, hvis forsiden som skal selge det inn er «helt på trynet». I 1994 kunne Universitas skrive om en stor bladflore på Universitetet i Oslo: «Studenter har et stort markeringsbehov». Og selv om de mange magasinene innholdsmessig virket å ta opp viktige problemstillinger, var forsidenes grafiske design heller skrantende. Grafisk formgiver Halvor Bodin reagerte blant annet på noen av logoene 29 år tilbake i tid: «De bør ikke være for store, spesielt hvis de i tillegg er stygge». Høres logisk ut.

Universitas, 13.04.1994

Historiske skråblikk av
Åsne «Arvåken» Hansteen

Et hjem på hjul

Studentboligkrisen var et like velkjent begrep i 2008 som det er i dag. Norsk Caravan Club, også kalt NCC, så for seg løsningen: En studenttilværelse på hjul. Campingvognerne beboere, også kalt «de mobile» uttalte den gang at en mobilis fasiliteter er «fullt på høyde med, om ikke bedre, enn mange studenthybler». Antropologistudent Mads ville derimot heller «bodd hjemme og pendlet fra Fredrikstad og inn til byen». Boligmangel var det uansett, og det kan virke som Regjeringen da som nå har en jobb å gjøre.

Universitas, 03.09.2008

- Universitas er en avis for og av studenter for lærestedene tilknyttet Studentsamskipnaden SiO.
- Universitas arbeider etter Vier varsom-plakattens regler for god presseskikk.
- Universitas støttes av Velferdstinget, som står uten redaksjonelt ansvar.

ILLUSTRASJON: ØIVIND HOVLAND

Hvorfor finner menn utdanningen min så skremmende?

Kjønnsstudier

Elena Berg Hansen, journalist i Universitas

Hvorfor har så mange menn et enormt behov for å motbevise alt jeg lærer i kjønnsstudier?

Dette semesteret har jeg vært på utveksling i Nederland og tatt emner i «Gender and Diversity studies» – kjønnsstudier altså. Den informasjonen vekker noe hos mange menn. Det er ganske interessant. Som oftest er det irritasjon eller spydige kommentarer. Jeg har både fått spørsmål om jeg identifiser meg som en potet og om jeg ønsker å kansellere alle menn.

For å klargjøre det én gang for alle: Svaret er nei. Jeg avskriver faktisk ikke all biologi, jeg tenker ikke at alle menn lever bedre liv enn kvinner og jeg sier ikke at jeg er enig i alle teoriene på kjønnsstudiefeltet. Dette får jeg sjeldent lov å forklare. De fleste har nemlig bestemt seg for at de ikke vil lytte.

Men hør nå på dette: Det eneste jeg

og kjønnsstudier ønsker å utfordre deg på er å se verden fra litt andre perspektiver. Kan du gi det en sjanse?

Kjønnsstudier er et ungt akademisk felt som oppsto på 1970-tallet. Det har bidratt til å introdusere teorier som utfordrer hvordan vi forstår fenomener, deriblant forståelsen av kjønn. La meg rive av plasteret og begynne med det som virkelig får fyr på debatten: Teoriene om at det finnes mer enn to kjønn.

Til forskjell fra barneskolen hvor man kun pugger informasjon, gir høyere utdanning rom til å utfordre ideer, skape hypoteser og kritisere gjeldende teorier. Alt vi ser på som gitte sannheter og vitenskap, har også en gang bare vært subjektive påstander. I et innlegg i Morgenbladet fra 24. juni, skriver jour-

nalist Aksel Rogstad om hvordan troen på «grunnleggende biologiske fakta» forgifter transdebatten. Han sier: «Det innebærer at enhver vitenskapelig teori er en konstruksjon – den har ikke åpenbart seg selv for oss, men er aktivt utarbeidet ved at vi setter antagelsene våre på gjentatte prøver.» I akademia må det være rom til å utfordre teorier, til og med fra biologien – er det ikke det som er akademisk frihet?

«Nei, det ødelegger!» Roper du. Ok, men hvorfor blir du så sint av teorier som åpner opp for å inkludere de som ikke definerer seg som ett av de to kjønnene? Denne irritasjonen sees også i debatten om kjønnsnøytrale toaletter.

ten, er det toalettene eller mennene som er problemet?

Ja, jeg trakk «menn er problemet-kortet». Men jeg mener ikke at alle menn skal avskaffes, bare noen typer holdninger. Bruker man begrepet giftig maskulinitet sier man ikke at alle menn er giftig. Det handler heller om at man belyser hvordan mange gammeldage kjønnsstereotyper blir reproduisert. Som tanken om at menn ikke skal vise følelser. Ved å å løfte frem ulike maskuliniteter ønsker man å åpne opp for at flere menn ikke skal føle press på å passe inn i snevre forventningsrammer. Feminisme handler om likeverd.

Bruker man begrepet giftig maskulinitet sier man ikke at alle menn er giftig.

Tidligere idé- og debattredaktør Vegard Møller skriver 29. juni her i Universitas: «Vi mennesker blir vant til mye rart – som at alle toaletter skal kjønnnes til å begynne med.» Jeg sier meg enig med Møller. For hvor kommer ideen om at kjønnede toaletter er så mye mer naturlig enn ukjønnede?

På kjøpesentre har de ofte familievennlige toaletter. Tilrettelagt for handikappede, med stellebord og uspesifisert kjønn. Hadde vi kalt disse toalettene for «interseksjonelle» ville det gitt reaksjoner. Men hvor er forskjellen? Selv om du og jeg er trygg i hvordan vi definerer våre eget kjønn, så er det noen som ikke er det. Det går ikke utover oss, selv om vi gjør det litt lettere for andre.

Jeg har også fått argumentet at delte toaletter kan være farlig for kvinner på utesteder. Klart skal ingen føle seg redd for berusede og truende menn når de ønsker å gjøre sitt fornødne. Men ikke bruk meg som kvinne som argumentet for at du er kritisk til kjønnsnøytrale toaletter. Dessu-

Med begreper som white og male privilegier sier ikke kjønnsstudier at hvite menn ikke kan ha det vanskelig. Men det å aldri eller sjeldent ha følt at man må forsvare hudfargen sin er et enormt privilegium. Likestillingskampen har kommet langt, men kan man påstå at det ikke finnes male privilegier når man ser hvor mye hat Martha Leivestad, som den eneste, fikk etter å ha «roasta» menn på «Rikets Roast» på VGTV nylig?

Om jeg møter deg på fest og sier jeg studerer kjønnsstudier: Ikke bli sint, spydig eller begynn å forklare meg hvorfor jeg tar feil, før jeg i det hele tatt har fått sagt noe mer. Det skader ingen å utfordre tankegangen sin litt og vi kommer ingen vei ved å hysje hverandre ned. Vi kan gjerne være enig om å være uenig, men da forventer jeg at du ihvertfall prøver å forstå. Kanskje du kan lære noe.

debatt@universitas.no

nyhetsredaktør: **Saga Eline Jonsson Hoff**
eline.jonsson.hoff@gmail.com 980 81 334

NYHET

NHH vil bli universitet

Forrige uke skrev universitas at VID vitenskapelige høyskole og Kristiania ønsker å bli universitet. Nå føyer flere seg til. Norges handelshøyskole (NHH), Norges idrettshøgskole og MF vitenskapelige høyskole sier til nettstedet Forskerforum at de ønsker å få universitetsstatus. Ønsket om å bli universitet kommer etter at Akkrediteringsutvalget leverte sin rapport i begynnelsen av januar. De har gått gjennom kravene for å bli universitet, og ønsker blant annet å fjerne kravet om å ha fire doktorgradsprogrammet for å kunne kalle seg universitet. Altså kan det bli lettere å bli universitet hvis forslagene vedtas. Rektor ved NHH Øystein Thøgersen er uansett sikker på hva de skal hete om de blir universitet. – Begrepet Handelshøyskolen, eller NHH, er godt innarbeidet. Men Europas beste handelshøyskole, Handelshochschule St. Gallen, heter også handelshøyskole og har status som universitet, sier han til Forskerforum. *SEJH*

Vil bekjempe forskjeller med fusk

«Skriv innleveringer m.m. for VGS og høyskole! Sammen øker vi studiestøtten til 1,5 G!». Slik lyder en stillingsutlysning fra Utdanna.no. Selskapet ønsker ifølge dem selv å hjelpe studenter og elever med å skrive alt fra innleveringer, obligatoriske oppgaver til bacheloroppgaver. Det er studenter som selv har fått toppkarakterer som skal skrive besvarelsene andre studenter kan kjøpe. Det skriver VG tirsdag. Mannen bak selskapet, Ole Norbert Jansen, forteller VG at formålet er å igangsette en debatt rundt forskjellene blant studentene, hvor noen må jobbe ved siden av studiene, mens andre slipper. Målet er å knytte studiestøtten til 1,5G, altså en fast justering av støtten og på et høyere nivå enn dagens. Norsk studentorganisasjon er imidlertid noe uenige: – Vi ser alvorlig på fusk og er derfor ikke enig i virkemiddelet utdanna.no tar i bruk, men problemet aksjonen løfter deler vi! Studentene er frustrerte og utålmodige, sier NSO-leder Maika Marie Godal Dam til VG. *SEJH*

Mener UiO brøt Grunnloven

En student ved Universitetet i Oslo mener UiO har brutt Grunnlovens § 97: «Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft». UiO endret i 2019 ordlyden i opptakskravene for forskerlinja ved det medisinske fakultetet til at man minimum måtte få karakter C for å opptak. Det skriver Khrono tirsdag. Studenten mener endringen skjedde uten en overgangsordning. Inntil november 2019 var kravet nemlig bare «god studieprogresjon og gode karakterer fra grunnstudiet når du søker opptak». Studenten mener endringen rammer studentene «urimelig hardt», og han møtte regjeringsadvokaten i Oslo tingrett tirsdag. Studenten fikk avslag fordi han fikk karakter D. På dette tidspunktet var ikke karakterkravet spesifisert. Han ønsker nå erstatning fra UiO for at hans søknad ble avslått på det han mener er uriktig grunnlag, og krever 380 tusen kroner. Regjeringsadvokaten er ikke enig i at studenten har krav på erstatning *SEJH*.

Blir dyrere: Marius Torsvoll, leder av Velferdstinget, skal behandle en økning i semesteravgiften denne helga. – Vi er i en situasjon hvor prisstigningen er gått helt

Velferdstinget foreslår å øke semesteravgiften med 90 kroner. 25 av kronene skal betale ned rentekostnadene på Oslos nye studenthus. – Rart at studentene skal nedbetale boliglånet til SiO, sier styreleder i DNS.

Semesteravgift

tekst Saga Eline Jonsson Hoff
foto Aurora Ytreberg Meløe

– Det handler om at vi er i en situasjon hvor prisstigningen er gått helt amok.

Universitas møter lederen av Velferdstinget (VT) Marius Torsvoll på Villa Eika på Blindern, hvor de holder hus. Et slapt steinkast unna holder SiOs helsetilbud til. Det er et av tilbudene studentene selv er med på å finansiere gjennom semesteravgiften. Nå foreslår VT å øke den med 90 kroner.

Vil dekke kostnadsgap

I dag betaler oslostudenten 600 kroner hvert semester til semesteravgift til SiO. Den foreslås økt til enten 690 eller 665 kroner. I fjor utgjorde den totalt 90 millioner kroner (se faktaboks).

Sist den økte var i 2016 fra 550 til dagens 600 kroner. I 2023 er den lagt opp til å utgjøre 97,5 millioner, med den estimerte økningen til grunn.

Torsvoll erkjenner at det er en kostnad som legges på studentenes allerede pressede økonomi. Han understreker

likevel at enhver justering eller ikke-justering har konsekvenser på hver sin måte.

Det er SiOs Hovedstyre, ledet av styreleder Stine Johannessen, som har bedt Velferdstinget behandle en økning av semesteravgiften. Årsaken er blant annet prisvekst, manglende finansiering, videreføring av studenttiltak og finansiering av studenthus.

– Det er lenge siden det ble gjort sist, og kostnadsbildet er annerledes nå enn det var da. Kostnadsveksten har vært veldig stor, og man må øke semesteravgiften for å dekke inn det, sier styreleder Johannessen på telefon til Universitas.

Prisene har steget siden semesteravgiften ble økt i 2016. Det gapet ønsker hun å dekke.

Hovedstyret spurte VT allerede i fjor om de ville øke den. Det ble ikke gjort fordi den økonomiske situasjonen for SiO og Norge generelt ikke var like stram som i dag, ifølge VT-leder Torsvoll.

Mangler finansieringsplan

Semesteravgiften fordeles over ulike poster (se faktaboks). Rett under halvparten går til SiOs helsetilbud.

En ny utgiftspost ligger imidlertid på bordet. 25 kroner av hver students semesteravgift skal ifølge forslaget gå til å studenthuset i St. Olavs gate 23 (SO23). SiO kjøpte bygget i 2021 for 290 millioner kroner.

Det er derimot uvisst når studentene kan innta bygget, blant annet fordi SiO ikke har noen finansieringsplan for renoveringen. Om forslaget vedtas, vil 3,8 prosent av den totale semesteravgiften gå til å nedbetale rentekostnader på lånet, altså 3,696 millioner.

Det får noen til å reagere.

– Vi opplever det rart at studentene skal nedbetale boliglånet til SiO, sier styreleder i Det norske studentersamfund (DNS) Olav Rørstad på telefon til Universitas.

Semesteravgiften kan øke for første gang på 7 år

elt amok, sier han.

DNS huser det allerede eksisterende studenthuset i Oslo, Chateau Neuf. Rørstad understreker at de ikke får en direkte finansiering gjennom semesteravgiften, men får støtte gjennom Velferdstinget, som også finansieres av semesteravgiften.

– Dette forslaget føler vi at vi må reagere litt på. Vi får ikke noen direkte støtte fra semesteravgiften, hverken DNS eller Chateau Neuf, sier han og legger til:

– Vi vil ikke nødvendigvis kritisere, men høre litt om hva de tenker om at huset skal bli finansiert gjennom semesteravgiften.

Rett å dele regninga

VT-leider Torsvoll sier det er studentene som har bestilt studenthuset, og at det derfor er naturlig at de er med på å betale regningen gjennom semesteravgiften.

– Men det stod ikke med liten rød skrift at det var studentene som skulle betale?

– Studentene er jo med på å finansiere store deler av sitt eget tilbud.

– Men er det ikke SiO sin jobb å finne eksterne samarbeidspartnere for å spytte penger i potten?

– Det er et viktig poeng, og noe vi vet det jobbes mye med. Det som foreligger er et forslag. VT skal ta stilling til det. Der er det også mulig å vedta semesteravgiftsøkning uten penger til studenthuset.

Torsvoll medgir at han forstår Rørstads reaksjon på forslaget, og understreker at

det kun er et forslag. VTs arbeidsutvalg har imidlertid innstilt på å øke semesteravgiften med 90 kroner.

Han opplever ikke at det er et stort skille mellom direkte finansiering av studenthuset gjennom semesteravgiften, sammenlignet med indirekte finansiering gjennom VT sin tildelingsprosess til Chateau Neuf og DNS.

– Begge midler stammer fra semesteravgiften i seg selv.

Renteregning til studentene

SiOs hovedstyre mener i likhet at studentenes finansiering av deler av rentekostnadene er greit.

– Dette er et forslag. Studenthuset vil være til nytte for alle i Oslo. At noe av semesteravgiften går til å finansiere studenthuset midlertidig, det mener jeg er ok, sier leder av SiOs hovedstyre Johannessen på telefon til Universitas.

Hun kan ikke si hvor lenge 25 kroner av semesteravgiften skal gå til studenthuset ettersom det ikke er vedtatt ennå.

– Det er noe styret vil behandle etter hvert som en del av den helhetlige finansieringen av huset.

– Burde ikke en plan for finansiering av studenthuset vært på plass tidligere?

– Det kan man si. Men det har vært både korona og krig, så kostnadsbildet og utviklingen har endret seg veldig. Nå har vi satt ned en finansieringsgruppe som skal se på

dette rehabiliteringen av bygget.

– Men en finansieringsgruppe kunne blitt satt ned selv om det var krig og pandemi?

– Det kan man si, men nå er dette situasjonen, sier Johannessen.

Hun avviser at forslaget om 25 kroner til studenthuset foreligger fordi de ikke hadde en plan for å finansiere lånet.

På spørsmål om hun forstår at det kan virke påfallende at studentene skal betale rentene på lånet, sier hun at hun ikke mener det er rart.

– Jeg tror heller det kan sees på som at man tar en diskusjon på nytt. Ting har endret seg fra man har kjøpt studenthuset. Så blir opp til VT om man støtter forslaget eller ikke, avslutter Johannessen.

Forslaget stemmes over på Velferdstingets våreseminar kommende helg.

universitas@universitas.no

Semesteravgift

- + En avgift som betales av alle studenter som studerer på en utdanningsinstitusjon tilknyttet studentsamskipnaden SiO.
- + Ligger i dag på 600 kroner.
- + Foreslås økt til 665 eller 690 kroner.
- + Går til å betale for velferdstjenester som ikke er selvfinansierende eller dekkes av andre tjenestetilbud som studentsamskipnaden har.
- + Utgjorde cirka 90 millioner kroner i 2022.

Kilde: Velferdstinget

Dette går semesteravgiften til:

- + Studentenes kontingent til NSO (5 %).
- + Tildelingene til studentfrivilligheten, deriblant Velferdstinget (18 %).
- + SiOs helsetilbud (42 %).
- + SiOs karriereveiledningstilbud (7 %).
- + SiOs Foreningers tilbud (7 %).
- + SiOs Arrangement og kundeservice (21 %).

Kilde: SiOs Arrangement og kundeservice

Studentsamskipnaden SiO

- + Som formål å tilrettelegge for studenter på de områdene som ikke omhandler studiene.
- + Omsetning på 1,2 milliarder kroner i 2021 og et overskudd på 47,5 millioner kroner.
- + Studentene har flertall i styret.
- + Velferdstinget (VT) er et studentorgan for studentmedvirkning i SiO.
- + SiOs hovedstyre ledes av Stine Johannessen.

Kilde: SiO

Gjør sosiale medier oss dummere?

Lei av data: Professor Arne Johan Vetlesen mener skjermbruk ødelegger kommunikasjonen i forelesningssalen.

Undervisere ved UiO murrer om at smarttelefoner og digitalisering går utover studentenes ferdigheter. Er tiden moden for å tenke gammelt om ny teknologi?

Digitalisering

tekst Daniel Hesby Hansen
foto Aurora Ytreberg Meløe

Sosiale medier er tilsynelatende ikke særlig populære ved Universitetet i Oslo – i det minste ikke i professorstanden. Espen Ytreberg, professor ved Institutt for medier og kommunikasjon, startet året med å skrive på Facebook at dagens studenter mangler både «evne og vilje til å lese lange og krevende tekster», og å legge mye av skylden på «en medie- og samfunnsutvikling som gjør langsom og konsentrert lesing av krevende

tekster svært vanskelig». I et intervju med Morgenbladet utdypet han dette med at studentene hans ikke bare trenger opplæring i det han underviser i – i tillegg må de lære «lesing, skriving, presentasjon og diskusjon, altså grunnferdigheter».

Ytrebergs frustrasjon fant gjenklang hos filosofiprofessor Arne Johan Vetlesen. I Klassekampen 10. januar ser han tilbake på egne titimersøkter på lesesalen, og sier det frister å raljere med at dette i dag fremstår som en form for «ekstremспорт». Videre hevder han å ha måttet ta innover seg at studentene «generelt betraktet, kan mindre enn før» når de begynner på universitetet. Vetlesen forklarer dagens situasjon delvis med at endringen gradvis har blitt akseptert av begge parter; studentene kan mindre, og underviserne senker kravene.

Men – hvor ille står det egentlig til med dagens studenter? Rekker de i det hele tatt å åpne pensumboka før de suges ned i telefonen for å sende nakenbilder eller radikaliseres av Andrew Tate? For

å finne ut dette, fant Universitas' utsendte det nødvendig å synke til nye journalistiske lavmål, og sette seg på lesesalen for å spionere på medstudentene sine.

Tre minutters oppmerksomhet

Psykologistudentene Elisabeta Viktorija Kavaliauskaite (19) og Rosemarie Kallhovd (20) hadde akkurat tatt fatt på sin tredje uke ved universitetet, da de måtte finne seg i å bli stirret ned av en journalist med notatblokk. Det kom ikke for dagen hvor brydd de ble av dette, men i motsetning til resten av de observerte studentene, fikk de vite formålet med stirringen da de ble bedt om intervju.

Kavaliauskaite bryter ut i latter når hun får vite at hun har vunnet Universitas' uoffisielle distraksjons-mesterskap. I løpet av de 25 minuttene spaningen varte, sjekket hun telefonen åtte ganger – altså omtrent hvert tredje minutt i snitt. Medstudent og venninne Kallhovd kan derimot smykke seg med å ikke ha sjekket mobilen en eneste gang. Av de 14 studentene Universitas fulgte med på, var det

Studentene jobber mer på si enn før. Hvis du skal sette deg inn i lange og krevende tekster, trenger du sammenhengende tid

Espen Ytreberg, professor i medier og kommunikasjon ved UiO

bare tre som klarte dette. Får de lest noe, mellom all telefonsafsinngen?

– Professor Espen Ytreberg har sagt at studenter har «urovekkende lav evne og vilje til å lese lange og krevende tekster.» Er det noe dere kjenner dere igjen i?

– Ja, svarer de i kor.

Kavaliauskaite understreker at studiene fordrer mye disiplin. Kallhovd legger til at de jo har viljen til å lese, men at det er utfordrende.

Det er også nytt for dem å jobbe med lengre tekster og artikler.

De viser frem dagens pensum, boken *Cognitive Psychology*. Ikke bare er stoffet mer krevende enn

hva de er vant med fra videregående – boken er også skrevet på engelsk, med et tungt og akademisk språk.

– Man mister litt motivasjonen når man ikke forstår annethvert ord, innrømmer Kavaliauskaite.

– Hvor lenge klarer dere å sitte med en slik tekst før dere tar pause?

– Kanskje 20 minutter. Eller ti. Et sted mellom der, hvis jeg bare skal lese. Så tar jeg kanskje en pause, og ser på telefonen eller drikker litt vann, svarer Kallhovd.

– For meg er det 45 minutter, sier Kavaliauskaite.

«Særlig. Du holder tre, og jeg har statistikken til å bevise det», rekker undertegnede å tenke før

hun avslører sitt hemmelige våpen:

– Jeg har lastet ned en app som heter Hold, som låser mobilen min og gir meg poeng.

De ferske psykologistudentene er altså langt unna Vetlesens ideale om ti timer med aktiv lesing. Men kan de også rett og slett mindre enn tilsvarende studenter for 20 år siden?

– Jeg kan se for meg det. Nå finnes sosiale medier, Tiktok, netta-viser og massevis av andre kilder til informasjon. Jeg tenker det er vanligere å interessere seg for disse plattformene enn fysiske bøker, så det kan nok stemme til en viss grad, sier Kallhovd.

Økte konsentrasjonsvansker

Veien bort til bokhylla blir nok lenger når lomma buler av lett-fattelig, underholdende og – ikke minst – skreddersydd informasjon. Det bekrefter klinisk sosiolog i SiO Helse Zandra Kleven. I en e-post til Universitas skriver hun at konsentrasjonsvansker alltid har vært en av de viktigste grunnene til at studenter henvender seg til dem. Det har vært en økning i antall henvendelser for dette den siste tiden, og mange av studentene som kontakter dem ønsker videre henvisning til spesialisthelsetjenesten for å bli utredet for ADHD.

Kleven opplever at roten til konsentrasjonsproblemer og prokrastinering ofte ikke er latskap eller andre egenskaper ved studentene, men eksterne distraksjoner – som smarttelefon og sosiale medier. Hun forklarer at det for mange kan være fristende å heller gjøre noe lystbetont – som å slappe av med Tiktok – enn å gi seg i fatt med store skoleoppgaver. Dette gjør imidlertid bare pro-

Vil ha endring: Professor Espen Ytreberg mener digitaliseringen av studiehverdagen går utover studentenes lese- og skriveferdigheter.

blemet større over tid, og rådene SiOs helsepersonell gir, går ofte ut på å lage seg strukturer og ordninger som gjør det enklere å jobbe mer regelmessig og konsentrert.

Mindre dyplesing

Professorer, studenter og helsepersonell er enige: Sosiale medier, smarttelefoner og generell digitalisering går utover mange studenters evne til å lese, skrive og tenke lange tanker. Hva skal man så gjøre med saken? Svaret er kanskje å

finne hos Espen Ytreberg og Arne Johan Vetlesen.

På spørsmål om hva Vetlesen mener er mest problematisk ved digitaliseringen av studenttilværelsen, svarer han at skjermene vanskeliggjør kommunikasjonen mellom foreleser og studentmassen.

– Når det begynte å bre om seg med datamaskin som notatverktøy, ble det vanskelig å vite hva som foregikk på den skjermen. Bruker de den til å ta notater, eller er oppmerksomheten deres rettet mot noe helt annet? Før kunne en erfaren foreleser se på ansiktene om noe var vanskelig eller dårlig forklart, forteller Vetlesen.

– Jeg konfronterte to ferske psy-

kologistudenter med din påstand om at studentene har lest mindre og mer overfladisk når de starter på universitetet. De mente de dekker mye stoff på nettaviser og sosiale medier, men at de ikke nødvendigvis får den samme dybden. Hva tenker du om dette, i forhold til det som skjer i klasserommet?

– Det er en viktig forskjell på å lese mye, og å gå i dybden på det som er vanskelig. Det kan godt være at de forholder seg til mye tekst kvantitativt, men de leser på en annen måte og i flere formater. Flere av disse formatene er innrettet mot at det skal være kort og raskt, og at man blir fristet til å avbryte og gå over til noe annet. Man leser bredt, men uten å dvele

ved og bearbeide det man leser, svarer Vetlesen.

I sitt innlegg i Klassekampen, viser Vetlesen til en studie i dyplesing postdoktor Ståle Wig utførte ved UiO. Der skulle studentene lese i fem timer, uten skjerm og telefon. Det falt studentene tungt for brystet; ifølge Vetlesens kommentar opplevde studentene det som «svært krevende». Vetlesen mener dagens studenter har lavere toleranse for tekster som er mindre tilgjengelige.

Vetlesen tror det å bare kunne lese 10-20 minutter uten pause skyldes at digitaliseringen har blitt kroppsliggjort hos dem.

– Det handler om en rastløshet, og de som har vokst opp med smarttelefoner, har vært med på et kjempestort sosialt eksperiment. Det vil være et kroppslig ubehag knyttet til å lese flere timer sammenhengende.

For å bote problemene, mener Vetlesen man burde forby eller sterkt redusere bruken av digitale hjelpemidler og tilgangen til smarttelefoner i løpet av skoledagen i grunn- og videregående skole.

– Hele eksperimentet om at de skal være på skjerm fra dag én er fullstendig forfeilet. Det spiller en teknologioptimisme hos myndighetene som er ufattelig naiv.

Universitetene kan også bidra med sitt, slik Vetlesen ser det.

– Vi som er lærere rår ikke over det myndighetene bestemmer, men må likevel gjøre jobben vår som best vi kan. Det er veldig vanskelig for den enkelte lærer å gå inn for mobilforbud, hvis dette ikke er en policy sentralt hos universitetet.

– Nå tror jeg vi er ved et punkt hvor mange studenter kjenner seg igjen i at noe har gått galt, slik at vi kanskje kan ta noen grep, avslutter Vetlesen.

Kanskje tjue minutter. Eller ti

Psykologistudent Rosemarie Kallhovd (20), om hvor lenge hun leser før hun sjekker mobilen

Eksterne distraksjoner: Smarttelefonen og sosiale medier har gjort det vanskeligere for studenter idag å konsentrere seg om lengre tekster.

Saken fortsetter på neste side ►►

Sjonglerende hverdag: Professor i medier og kommunikasjon Espen Ytreberg mener studenter idag jobber mer ved siden av studiet og dermed har mindre tid til lesing.

Mer individuell undervisning

– Bakgrunnen for det jeg har skrevet og sagt, er jo ting jeg har kommet frem til i dialog med studentene mine, sier Ytreberg når Universitas møter ham på kontoret i Forskningsparken.

I motsetning til Vetlesen, har ikke Ytreberg reagert på at PC-skjermen blir en barriere mellom studentene og foreleser. De er imidlertid enige om at mobiltelefonen legger beslag på mye av studentenes oppmerksomhet. Både i form av varslinger, og at pausene fylles med den lysende flaten.

– Men vel så mye at når man har lagt ut innhold på sosiale medier, så er man investert og begynner å se etter likes. Da blir det vanskelig å legge mediet fra seg mentalt.

Han påpeker at dette ikke er unikt for studenter; han erfarer det samme selv. Men ifølge ham er studentene utsatt for mer konsentrasjonskrevende situasjoner, og dermed rammes de hardere enn folk flest.

Ytreberg mener imidlertid sosiale medier og digitalisering ikke er alene om å stikke kjepper i de akademiske hjulene. Sosioøkonomiske forhold spiller også inn.

– Noe annet er at studenter jobber mer på si enn før. Vi snakker om studier som krever sammenhengende oppmerksomhet. Hvis du skal sette deg inn i lange og krevende tekster, trenger du sam-

menhengende tid, slik at du kan komme ned i en dyp konsentrasjon. Jo mer du må gjøre ved siden av, desto mindre tid har du til å synke ned i lengre økter.

– For å sette det på spissen, kan man si at det også handler om leiepriser og studiestøtte?

– Blant annet. Det virker som studentene opplever mer press, og at flere studerer ut fra en ytre motivasjon. For å spissformulere: de studerer medievitenskap mindre for å forstå mediene, mer for å få en jobb i mediebransjen. Det er andre krav i samfunnet nå, som nedfeller seg både i det jeg opplever som både nyttetenkning, og stor engstelse for å velge feil.

Han trekker frem masseuniver-

sitetet og individualisering som mulige årsaker til det han beskriver. Det å ta høyere utdanning er ikke lenger forbeholdt de som er spesielt interessert i akademiske felt; det er noe man gjør for å få seg jobb. Og når man tar studiepoengene sine, oppleves det som en ensom aktivitet. Hva du velger, og hva du får til, avhenger av deg.

– Jeg tror studentene kanskje ikke opplever at fellesskapet vil fange dem opp, slik min generasjon gjorde.

Universitetet må ta ansvar

Ytreberg vil ikke rette pekefinger mot lærerne på videregående. Han mener universitetet bør feie for egen dør før de krever forbe-

dring annensteds. Det er imidlertid mye han tenker universitetet kan bli bedre på.

– I humaniora og samfunnsvitenskap, bør de som lager studieplanene tenke grunnferdigheter som en del av forløpet, sammen med fagspesifikke ferdigheter.

Ytreberg forklarer at fagferdigheter handler om det som er spesifikt for disiplinen man studerer; i hans tilfelle kan dette for eksempel være innsikt i den norske mediepolitikken. Grunnferdigheter er derimot noe alle studenter trenger, som å skrive, lese og forstå akademiske tekster.

– Så du mener dere må ta ansvaret for at studentene klarer å lese og skrive akademisk?

Nå tror jeg vi er ved et punkt hvor mange studenter kjenner seg igjen i at noe har gått galt, slik at vi kanskje kan ta noen grep

Arne Johan Vetlesen, professor i filosofi ved UiO

– Det er et ansvar vi må være med på å ta, sammen med videregående skole. Vi kan ikke gjøre det på gamlemåten, og si at vi bare tar ansvar for eget fagfelt.

Noe mange legger merke til når de begynner på høyere utdanning, er at de får vite om oppgaven er bestått eller ikke, men ikke hva de får til og ikke. Ytreberg mener grundig tilbakemelding bør komme tidligere i utdanningsløpet, men at dette også står i sammenheng med ressursene universitetet har til rådighet.

– Det innebærer å møtes personlig, og det innebærer at jeg må lese det studenten har gjort på forhånd. Det er dyrt. Mange studier er dimensjonert ut fra at det skal være billig.

– Nå har det vært mye negativt om dagens studenter. Er det noe de er flinkere på enn tidligere generasjoner?

– De er gode på muntlig presentasjon, til dels også diskusjon. De må kanskje settes i gang, men så er de gode.

universitas@universitas.no

De som har vokst opp med smarttelefoner, har vært med på et kjempestort sosialt eksperiment

Arne Johan Vetlesen, professor i filosofi ved UiO

Ferskinger: Elizabeta Viktorija Kavaliauskaite (19) og Rosemarie Kallhovd (20) har gått tre uker på profesjonsprogrammet i psykologi. De kjenner seg igjen i problemene Vetlesen og Ytreberg beskriver.

TALIBAN TRUER AFGHANSKE KVINNERS FREMTID: – Utdanning er en menneskerett

Tydelig: Hector Ulloa, Leder av SAIH, mener at Norge kan og bør tilby afghanske kvinner studieplass.

Afghanske kvinner er frarøvet retten til utdanning. Et digitalt universitet og studieplasser ved norske universiteter trekkes frem som mulig bistand.

Tilgang til utdanning

tekst Elida Dynestøl
foto Synne Folstad Moen

I desember ble afghanske kvinner igjen nektet å studere. Endringen skjer bare halvannet år etter at Taliban overtok makten i Afghanistan. Forbudet gjelder alle studier ved samtlige av landets universiteter. Nå tar flere til orde for at Norge bør stille opp:

– Vi mener at Norge kan støtte disse kvinnene, hvis viljen er der. Det så vi med ukrainske flyktninger. Vi vet at universitetene har kapasitet til å ta imot studenter, men de trenger politisk støtte.

Det sier leder av Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond (SAIH) Hector Ulloa til Universitas. Bakgrunnen er et nylig forslag fra diplomat og hjelpearbeider Ayesha Wolasmal.

Hun foreslår å tilby afghanske

kvinner stipend og studieplass ved norske universiteter. Wolasmal er andregenerasjons innvandrer fra Afghanistan og har jobbet i landet i 15 år. Dette sparket i gang en diskusjon rundt norske utdanningsinstitusjoners solidaritetsansvar.

Ønsker å hjelpe

Rektor ved Universitetet i Oslo (UiO) Svein Stølen er en av dem som har kastet seg på, og skriver i et debattinnlegg i VG at Universitetet i Oslo gjerne vil være med.

Stølen peker videre på hvordan krig og konflikt rammer sivilbefolkningen og trekker frem tap av kunnskap som en av de særlig ødeleggende konsekvensene. Søndag lanserte han en idé for nettstedet Khrono om å opprette et globalt digitalt universitet som skal gi mennesker innestengt i egne land tilgang på utdanning. På spørsmål om hvordan UiO jobber med å realisere idéen, svarer Stølen at de jobber med å konkretisere konseptet og identifisere aktører som kan stå for drift.

«Vi kontakter også andre institusjoner og interessenter og lodder deres interesse», skriver Stølen i en mail til Universitas.

Rektor ved Oslomet Christen Krogh er også positiv til å ta imot afghanske studenter. Han forteller at universitetet i forbindelse med krigen i Ukraina fikk tildelt 80 studie-plasser, og at de har mulighet til å ta imot andre.

Overfor Universitas forklarer han at midlene gitt i forbindelse med krigen ikke skiller på nasjonaliteter. De er tiltenkt alle flyktninger som befinner seg i Norge. Krogh synes Stølen idé om et digitalt universitet er interessant og god, og forteller at de har vært i dialog om initiativet.

– En menneskerett

UiOs studentparlamentsleder Oline Marie Sæther heier på Stølen idé om et digitalt universitet, og trekker frem at utdanning burde være lett tilgjengelig og gratis for alle. Sæther oppfordrer UiO til å ta imot afghanske studenter.

– Utdanning er en menneskerett. Hvis det er noe UiO kan gjøre for å hjelpe dem som er rammet av krig og kriser, slik afghanske kvinner er nå, så skal vi gjøre det, sier Sæther.

Leder av Oslomets studentpar-

Når disse autoritære kreftene faller, trenger vi dem som er velutdannede for å bygge opp samfunnet igjen

Hector Ulloa, leder av SAIH

lament Karl Magnus Nyeng stemmer i. Han mener også at universitetene bør bistå i å tilby utdanning til afghanske kvinner, og slutter seg til initiativet om et digitalt, globalt universitet.

Det her er ikke bare et institusjonelt ansvar, men et felles ansvar som alle må bidra til

Karl Magnus Nyeng, Leder av Studentparlamentet Oslomet

– Jeg er ikke sikker på om det er løsningen, men hvis det er en mulighet, så er det veldig interessant å se på hvordan det skal fungere, sier Nyeng over telefon til Universitas.

– Det her er ikke bare et institusjonelt ansvar, men et felles ansvar som alle må bidra til.

Undergraver kunnskap

Leder av SAIH Hector Ulloa håper universitetene åpner for afghanske studenter.

– Det er mye vi kan gjøre. En mulighet er å ta imot studenter og hjelpe med visum og stipend, slik at de kan studere i Norge, sier Ulloa.

Han trekker frem et tysk program som tilrettelegger for at afghanske kvinner kan studere i nabolandene.

For Ulloa og SAIH er det viktigste at afghanske kvinner får tilgang på utdanning og er derfor åpne for flere løsninger. Han stiller seg positivt til Stølen initiativ om et digitalt universitet og trekker frem at initiativet trenger støtte fra andre aktører.

– Det er en tid hvor totalitære regimer er på fremmarsj. Da er det mange forsøk på å undergrave kunnskap.

Han trekker frem utdanning som grunnleggende for kritisk tenkning.

– Kunnskap undergraves for å holde på makten. Derfor er det viktig at vi støtter dem. Når disse autoritære kreftene faller, trenger vi de som er velutdannede for å bygge opp samfunnet igjen.

Ulloa ber politikere om å våkne opp for afghanske kvinners virkelighet. Han mener at politikere kan ta imot studentene og viser som Nyeng til hvordan ukrainske flyktninger ble tilbudt studie-plasser. Ulloa peker på at universitetene har kapasiteten, men at de er avhengige av designerte midler.

universitas@universitas.no

Tilbudsguiden

AVIS

MORGENBLADET

50 % studentrabatt på Morgenbladet

Bestill her:
www.morgenbladet.no/student

Kontakt oss:
abo@morgenbladet.no
23 36 05 00

www.morgenbladet.no

EVENT.

10% studentrabatt på leie av lyd- og lysprodukter fra 123lyd.no

DJ til ditt studentparty/samling fra djb.no

Spesialsydde løsninger som passer ditt budsjett.

DJ Booking Norge AS
Hasleveien 28A, 0571 Oslo

djb@djb.no
Tlf: 90 53 29 29
DJ og artister: www.djb.no
Lyd og lys: www.123lyd.no

GYNEKOLOG

Majorstua kvinneklinikk

Gynekologisk undersøkelse og celleprøve
Studentpris kr. 950,-

Gynekolog sentralt på Majorstuen. Du får raskt time hos gynekolog, og du trenger ikke henvisning. Enkel timebestilling på nett og ingen ekstra gebyr for timer på kveld og i helger.

Velkommen til en hyggelig og profesjonell time.

Bestill time på
majorstuaqvinneklinikk.no

TILBUDSGUIDEN

FOR

STUDENTER

|

OSLO

SYKEPLEIERSTUDENTER FRYKTER FOR FREMTIDEN:

– Mitt lille opprør er at jeg slutter

Ny vei: Aida Meesin (23) merket fort at det å jobbe som sykepleier ikke ville være bærekraftig i lengden. Hun valgte å omskolere seg.

Utviklingen i helsesektoren uroer ansatte og studenter i Norge: – Jeg vet ikke om jeg klarer dette i 30 år, sier sykepleierstudent Henrik Dahl Jacobsen (25). Aida Meesin (23) valgte å slutte.

Sykepleierstudenter

tekst Anders Ihle Tovan
foto Aurora Ytreberg Meløe og Tobias Schildmann Mandt

– Man sliter med rekruttering, og jeg tror mye av det handler om den høye belastningen. Behovet for pleie øker, men man har rett og slett ikke nok folk til å dekke det. Det blir en ond spiral, sier han.

Universitas møter Henrik Dahl Jacobsen på VID vitenskapelige høyskole i Oslo. Han går andreåret på sykepleie, og har jobbet som ekstravakt i hjemmehelsetjenesten de siste fire årene.

25-åringen kommer fra en fa-

milie med lang fartstid i helsevesenet, og er den siste av tre brødre som blir sykepleier. Han er imidlertid bekymret for utviklingen i bransjen.

Studenten er ikke alene om å frykte for sykepleierens og helsevesenets framtid. Etter at NRK Brennpunkts serie «Omsorg bak lukkede dører» avdekket forholdene i eldreomsorgen og sykepleiere og helsefagarbeideres hverdag, har flere uttalt seg om deres arbeidshverdag: lange skift, lite tid og mangel på ansatte gjør det krevende for flere. Debatten hardnet til da helseminister Ingvild Kjerkol (Ap) varslet kutt i helsesektoren.

En studie Sykepleien gjennomførte i 2021, viser at 72 prosent av sykepleierne i kommunene har vurdert å slutte.

Ambivalent til dokumentaren

Ved siden av studiene er Dahl Jacobsen politisk engasjert, blant annet som studentstyremedlem i Norsk Sykepleierforbund. Derfor var det med stor interesse han så Brennpunkt-dokumentaren.

Han er glad for at NRK valgte å vise episodene fra hjemmetjenesten, og håper det vil rette søkelyset på bemanningsutfordringene. De har man advart mot lenge, sier han. Likevel håper han at serien ikke gir folk et skjevt bilde av helsevesenet.

– Jeg frykter det skaper økt mistillit til helsetjenestene i landet, og at pasienter og pårørende tror at dette er virkeligheten de fleste møter på. Det tror jeg ikke det er. Jeg mener hovedproblemet

er mangel på rett kunnskap på rett sted, sier han.

Statistisk sentralbyrå anslår en sterk økning av eldre i Norge, og spår at helse- og omsorgstjenester blir blant de største vekstnæringene i landet. Det merker Dahl Jacobsen allerede nå. I jula jobbet han nesten hver dag. Da ble han helt utslitt.

Vurderer å bytte beite

Dahl Jacobsen har en økonomiutdanning i bunn, og er fortsatt ikke sikker på hva som er planen etter bachelorgraden. Han er klar på at han trives, men vet ikke om han ønsker å gjøre det resten av livet. Den tanken er det ifølge ham mange som deler.

– Flere av medstudentene mine har allerede vurdert å slutte. En av de største utfordringene er å få folk til å bli i yrket. Løser man ikke bemanningskrisen, frykter jeg at avvikene som kommer frem nå kommer til å øke.

Han tror mye av det handler om at arbeidet man gjør ikke blir verdsatt, og etterlyser en klarere arbeidsfordeling. Han forteller at flere ansatte i helsetjenestene blir bedt om å gjøre oppgaver de ikke er kvalifisert til.

– Det er mange faktorer. Lønn er én av dem. Man må også ivareta de ansatte på en bedre måte, spesielt når den emosjonelle belastningen blir stor, sier han.

Det kan ikke spares på helse

Aida Meesin (23), IT-student

Omskolerte seg

For noen renner begeret over. Aida Meesin (23) er en av dem. Hun er utdannet sykepleier, men bestemte seg for å gå en annen retning kun ett år etter endt studie. Da hun leverte bacheloroppgaven på sykepleierstudiet ved Universitetet i Agder, la hun inn en søknad på informatikkstudiet ved UiO. Hun skjønte fort at sykepleieryrket ikke var bærekraftig i lengden. Til tross ga hun yrket hun hadde brukt tre år på å utdanne seg i, en sjanse.

– Jeg følte at jeg ikke kunne gi meg med en gang, så jeg bestemte meg for å prøve det et år etter studiene.

Men det ga ingen mersmak.

– Til tider sover man knapt, og føler at man ikke gjør annet enn å jobbe. Etter hvert gadd jeg rett og slett ikke mer, sier hun når Universitas møter henne på Ole-Johan Dahls hus på Blindern.

Hun har erfaring fra både spesialist- og kommunehelsetjenesten, og jobber nå i en 15 prosent stilling som sykepleier. Meesin opplevde mange hektiske vakter på jobb, og reagerer sterkt når hun leser overskrifter om kutt i helsevesenet.

– Det kan ikke spares på helse. Det får store konsekvenser for både pasientene og de ansatte. Noen ganger må helt grunnleggende behov nedprioriteres. Hvis pasientene puster og lever, må frokosten vente hvis det dukker opp andre kritiske ting. Jeg orker ikke å bære på den belastningen, men all ære til dem som gjør det.

Himmel og helvete

En perfekt dag på jobb kan se ut som dette: Meesin kjenner alle de ansatte på jobb. Kollegaene har oversikt over alle som er innlagt, og de har mulighet til å se og ivareta pasientene. Dagen er forutsigbar. Når hun går hjem fra jobb, er

Bekymret: Henrik Dahl Jacobsen (25) sitter i pasientrommet til skolens ferdighetssenter. Han er engstelig for utviklingen i helsevesenet, men har foreløpig bestemt seg for å bli værende.

lærer seg ikke navnene på pasientene fordi hun ikke har tid.

– Det har skjedd mange ganger at jeg har jobbet en helt vakt uten å gå på do. Da drar jeg hjem og gråter litt. Jeg klarer ikke å føle meg

ter. Jeg klarer ikke å stå frem og fronte saken som veldig mange andre dyktige folk gjør.

– Jeg tar med meg mye positivt også, blant annet at jeg har blitt et bedre medmenneske og flinkere til å trøste, sier hun.

Ønsker bedre oppfølging

Hvordan er det å sende ferdigutdannede sykepleiere ut i en sektor som er i hardt vær? Situasjonen helsevesenet står i nå har vært varslet lenge, ifølge professor og studieleder ved Institutt for sykepleie og helsefremmende arbeid Ingrid Ruud Knutsen ved OsloMet. Med seg har hun kollega Ann Kristin Bjørnnes, studieleder og ansvarlig for studenter med praksis i primærhelsetjenesten.

– Det er stor mangel på sykepleiere, og antall eldre stiger. Det som kommer frem i Brennpunkt-episoden er forferdelig trist, men noe av det som blir borte i disse fremstillingene, er alt det gode

som skjer.

Å jobbe med helse gir ifølge Ruud Knutsen ikke bare mange muligheter og varierte arbeidsoppgaver. Man kan også gjøre en stor forskjell for andre mennesker.

– Det er viktig å styrke utdanningen. Det er en kompleks verden med komplekse sykdomsbilder hos pasientene. Det krever at man har kompetanse og kunnskap på mange områder, fortsetter Bjørnnes.

Ruud Knutsen merker at praksisfeltet er presset, og skulle ønske at de kunne styrke oppfølgingen av studentene. Hun forteller at sykepleierne som veileder i praksis ikke får betalt for det, og at praksisplassene er brukt til det maksimale. Skolen har flere samarbeidsmøter med praksisfeltet, i håp om å finne en bedre løsning.

– Jeg hadde gjerne sett at vi hadde personer som kunne vært fristilt til oppfølging av studentene, slik at sykepleierne ikke tren-

ger å strekke seg i alle retninger. Dette har vi påpekt, men det mangler finansiering til det.

– Har det blitt en økt skepsis blant studentene?

– Studentbarometeret og interne evalueringer viser at studentene er gjennomgående godt fornøyde med praksisstudiene, sier Bjørnnes.

– Vi har blant annet invitert sykepleiere som jobber i praksis til skolen for å fortelle om det de gjør. Dette har blitt evaluert positivt. Målet med å bli ferdig sykepleier er en veldig sterk drivkraft gjennom studiet, avslutter hun.

universitas@universitas.no

Flere av medstudentene mine har allerede vurdert å slutte

Henrik Dahl Jacobsen (25), sykepleierstudent

hun fornøyd, og slipper å dumpe arbeidet over på noen andre.

Det skjer derimot ikke ofte.

– Og hvordan ser en dårlig dag ut?

– Da har det vært masse innleggelsler gjennom hele natten. Du ser at de som kommer på jobb er slitne.

Kanskje har ingen sovet. Hun

sånn på jobb.

Hun er også positiv til Brennpunkt-dokumentaren, og mener folk trenger å snakke om situasjonen. Meesin synes det er viktig at folk får vite om avvikene som skjer i helsevesenet, og tror neppe det som vises er helt fjernt for dem som jobber med det.

– Mitt lille opprør er at jeg slut-

Du har fått mail

Rundt midnatt tikker e-posten inn, uforvarende og nådeløs. Sen og sur er den også denne gangen. «Sensur er registrert», skriver UiO, «logg inn på StudentWeb for å ødelegge uka di». Påfallende er det at eksamensresultatene uten unntak rammer innboksen idet klokken biker midnatt. Er det fordi man da er på sitt mest sårbare, en søvnfattig tirsdag natt? De kan umulig ville oss så vondt, er det lett å tenke, nei, universitet er din venn og sensor din sidekick, hva kan gå galt, du må åpne mailen og la det stå til. Så farlig er det vel heller ikke.

OG

Vil ha tydelige regler om ChatGPTs gråsoner

Informatikkstudent Tone Eide Hilmen (24) ønsker tydeligere regler rundt bruk av ChatGPT i undervisning og til eksamen. UiO forventer at studentene setter seg inn i hva som er fusk selv.

ChatGPT

tekst Ane Grieg Riisnæs
foto Aurora Ytreberg Meløe

Forrige uke skrev Universitas at Universitetet i Oslo (UiO) tolker bruk av ChatGPT i innleveringer og eksamen som fusk. Det kan imidlertid virke som om beskjeden ikke har nådd Institutt for Informatikk på universitetet.

Et nyttig verktøy

– Det kan være en samarbeidspartner som gir hjelp litt kjapt, forteller Tone Eide Hilmen (24).

Hun er tredjeårsstudent på Informatikk: design, bruk og interaksjon ved Institutt for informatikk. Dette semesteret tar hun emnet IN3010 Transformativt design, hvor de har et prosjekt der de bruker ChatGPT. Designprosessen i prosjektet innebærer å forstå hva som er problemet og utfordringene med opplevelsen av brukertjenester.

– Jeg tror det er ganske åpent hvordan vi kan bruke ChatGPT til prosjektarbeid i faget. Jeg har spurt den hva den kunne hjelpe meg med.

Da fikk hun en liste på syv punkter fra chatroboten med oppgaver den kunne bistå med. Blant annet research, idémyldring, skriving, problemløsning rundt ideer og problemstillinger, kommunikasjon og disponering av tid.

Studenten legger til at tjenesten må brukes med forbehold, og at det ikke bør brukes til å skrive fullstendige tekster for deg. Hun er klar over flere av begrensningene chatroboten har.

– Det vil ikke være bedre enn dataen bak. Det finnes data som kan gi rasistiske og diskriminerende løsninger. Eller løsninger som ikke inkluderer og er gode for alle.

Flere gråsoner

Eide Hilmen fikk med seg at UiO mener bruk av ChatGPT var fusk, slik Universitas skrev forrige uke. Det mener hun derimot ikke er kommunisert til studentmassen.

– Det er et problem at man ikke vet tydelig hva som er fusk. Hvordan skal de evaluere det?

Eide Hilmen sier hun forstår at det ikke regnes som selvstendig arbeid dersom man bruker chatboter eller kunstig intelligens, men at det er gråsoner. Hun mener det er flere måter man bruke ChatGPT hvor man ikke får den til å gjøre alt arbeidet. Eide Hilmen har eksempelvis brukt tjenesten til å forklare modeller hun ikke har forstått i kognitiv psykologi.

– Jeg spurte ChatGPT om den kunne forklare meg modellen som om jeg var fem år gammel. Da skjønte jeg det. Nå kan jeg forklare den modellen til andre og på eksamen. Er det juks? spør hun.

Hun sammenligner det med å sparre og samarbeide med medstudenter, men at svaret er lett tilgjengelig.

– Om man har hjemmeeksamen og ber den produsere en hel oppgave som skal vurderes, skjønner jeg at det er juks. Men det er flere gråsoner her, og det kan være vanskeligere å si hva som er rett og galt.

– Kan ikke forbys

En av foreleserne som ikke lukker døra for chatrobotene, er professor Tone Bratteteig, som leder emnet IN1060 Bruksorientert design ved UiO. I en forelesning i emnet sa hun at de ikke kan forby bruken av ChatGPT.

IN1060 er et introduserende fag hvor man lærer om interaksjon mellom bruker og design. Emnet har flere vurderinger gjennom semesteret. Blant annet en rapport fra gruppearbeid, en muntlig presentasjon og en individuell skriftlig rapport. I faget blir det ikke produsert koder.

Bratteteig utdyper utsagnet fra forelesningen i en e-post til Universitas.

«ChatGPT finnes som et verktøy, og da må vi ta utfordringen med å tillate at studentene bruker den. Da er det bedre at de lærer hva som er begrensningene og hvordan man kan bruke det.»

Hun eksemplifiserer med at den kan brukes til læring og til å finne stoff om et tema. Hun mener at ChatGPT regnes som en kilde på linje med andre tekster i eksamen, og derfor også må oppgis

Hjelpsom: Informatikkstudent Tone Eide Hilmen(24) fikk en liste på syv punkter da hun spurte ChatGPT om hva den kunne hjelpe henne på til prosjektoppgave.

og siteres på lik linje med andre kilder.

Flere av begrensningene dreier seg om at dataen chatroboten har tilgang til, er gammel. Professorens sier hun har sett eksempler på spørsmål hvor verktøyet ikke kan svare, fordi det er hendelser som har skjedd etter 2021.

Hun understreker at hun ikke har snakket med studieadministrasjonen, og at hennes synspunkter kun gjelder emnet hun er ansvarlig for.

Fusk på eksamen

Bjørn Stensaker er viserektor for utdanning ved UiO. Han forteller Universitas at grunnregelen om selvstendig arbeid er viktig for arbeid levert på universitetet.

«UiO ser absolutt at kunstig intelligens kan dras inn i ulike vurderingsformer og på hjemmeeksamen. Det handler om å utnytte verktøyet til å styrke studentens læring, kritiske vurderingsevne og selvstendighet».

Avdeling for studieadministrasjon, svarer Universitas på e-post at bruk av chatrobot og kunstig

intelligens som kilde ved innleveringer og eksamen, er fusk.

«UiO forventer at studentene har satt seg inn i regelverket for kildebruk og referanser», skriver Hanna Ekeli, direktør for studieadministrasjon på UiO.

Ekeli legger til at grensen for fusk er krysset dersom man bruker tekst generert av ChatGPT og presenterer den som sin egen.

Uenige om språkkrav ved UiO

Debattdeltakerne: Til stede på scenen var (fra v.) Svein Stølen, rektor ved UiO, stipendiat Anniken Sundby, Mathilde Skoie, forskningsdekan ved Det humanistiske fakultet, Julianne Grovehagen, tidligere studentrepresentant i universitetsstyret, og professorene Arnoldo Frigessi og Bård Harstad.

Språkkrav til vitenskapelige ansatte ved UiO:

- + På noen fakulteter er det satt krav om at faste ansatte fra ikke-skandinaviske land skal lære seg norsk.
- + De må lære B2-nivå innen to år. De må kunne forstå lengre sammenhengende tale og foredrag.
- + Først ut med et slikt krav var HF i 2021. I desember 2022 innførte så SV det samme kravet.
- + Motstanderne av kravet mener at det er et urimelig og ekskluderende krav, og at det svekker UiOs muligheter til å tiltrekke seg forskere.

Kilde: Khrono.no

UiO skal revidere retningslinjene for språkpolitikken sin. Svekkes universitetet dersom utenlandske ansatte tvinges til å lære norsk?

Språk i akademia

tekst Ulrik Alver Solli
foto Aurora Ytreberg Meløe

Bør utenlandske forskere som kommer til Norge være pålagt å lære seg norsk? De siste årene har språk i akademia vært et hett diskutert tema. I fjor argumenterte jurist Cecilie Hellestveit viktigheten av et norsk fagspråk i Univer-

terte Universitetet i Oslo (UiO) til debatt tirsdag 31. januar.

– En mangfoldig debatt

Debatten ble ledet av rektor ved UiO Svein Stølen, som også holdt et innledende innlegg på engelsk. Resten av debatten foregikk på norsk.

Han er tydelig på at UiO er et internasjonalt rettet universitet.

– Vi må dyrke det internasjon-

Språk er inkludering

På tross av at det på scenen var professor-tungt, var studentene likevel ikke fullstendig blottet for representasjon.

Studentenes representant er riktignok slettes ikke student, ei heller representant. Derimot er Julianne Sørflaten Grovehagen (34) tidligere medlem i studentparlamentets arbeidsutvalg, og nå ansatt som seniorkonsulent ved det medisinske fakultet ved UiO.

Hun har sterke meninger om temaet og er spesielt opptatt av hva språket ved universitetet har å si for en spesiell gruppe, nemlig de internasjonale studentene.

– Om alt foregår på norsk, er det vanskelig for internasjonale studenter å engasjere seg, sier Grovehagen.

Hun forteller om erfaringer fra sin tid som student, da hun opplevde at hennes utenlandske venner ikke ble hørt, fordi de ikke kunne norsk. Å legge til rette for at også de som ikke snakker engelsk kan engasjere seg, er derfor et viktig inkluderingstiltak.

Ett internasjonalt språk

En av debattens sterke motstandere av et språkkrav er Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt ved UiO. Han sa at norske universiteter ikke kan stille språkkrav om de ønsker å være en attraktiv forskerdestinasjon, dette fordi de beste universitetene i verden er dynamiske: Forskere kommer og går.

Ved innføring av språkkrav blir UiO mindre attraktiv for dem som ikke er interessert i å lære seg norsk.

Samtidig er han opptatt av at

Ved å legge til rette for norske alternativer gjør vi studentene en bjørnetjeneste

Bård Harstad, økonomiprofessor ved UiO

det kun er ett språk som brukes i akademia internasjonalt, nemlig engelsk.

– Å forske på norsk er det samme som å legge det i skuffen, sier han fra scenen.

Han mener studentene tjener på at ting foregår på engelsk.

En undersøkelse gjort av Språkrådet viser at vitenskapelige ansatte ved universiteter og høyskoler hevder de blir oppmuntret til å skrive på engelsk. Tall viser at kun 7 prosent av doktoravhandlingene i Norge er skrevet på norsk.

– Ved å legge til rette for at studenter kan velge norsk gjør vi dem en bjørnetjeneste, sier han.

Etter debatten ber Universitas Harstad utdype hva han mener med dette.

Da han selv var student valgte han norsk der det var mulig, men har nå snudd, og mener at det kun er å utsette problemene å skrive på norsk.

Han vektlegger at kunnskapen finnes på engelsk, og at jo mer avansert det blir, jo mindre sannsynlig er det at du vil finne norske kilder. Om man vil drive med akademia og forskning, er det derfor uunngåelig at man før eller siden ender opp med engelske kilder.

– Kan det ikke argumenteres for at mer bør oversettes til norsk?

– Det er forsåvidt verdifullt at ting blir oversatt, men her er det

også snakk om en kostnad. Det er bedre å bruke oversettere på tekster som mange vil lese, enn på spiss faglitteratur som få vil lese, sier Harstad.

Han mener studentene tjener på å gå tidlig inn for å forbedre engelskkunnskapene sine.

– Det kan fjerne en sperre for å dra til utlandet for eksempel.

Gagner alle

Også rektor Svein Stølen mener det tjener studentene å ha undervisere på engelsk.

– UiO er opptatt av å tilby studentene en utdanning som gir dem kompetansen de trenger. I alle deler av arbeidslivet trenger man et godt språk, også i norsk arbeidsliv er gode engelskkunnskaper viktig, sier rektoren til Universitas etter debatten.

Samtidig er han opptatt av at det er en mangefasettert debatt. Han er klar på at det er ulike behov innenfor ulike fagområder, og at også forskjeller mellom individer ikke er uten betydning.

– Dette er derfor starten på en debatt, sier han.

Fremover ønsker han at også studentene involveres i debatten.

– Studentene vil inkluderes, vi holder blant annet tett kontakt med studentparlamentet, forsikrer han.

universitas@universitas.no

sitas. Den siste tiden har debatten dreid seg om hvilke krav man skal stille til utenlandske forskere ved norske utdanningsinstitusjoner.

I disse dager reviderer Universitas i Oslo (UiO) sin språkpolitikk. I den sammenheng har enkelte fakulteter satt krav om at utenlandske ansatte må lære seg norsk innen to år. Først ut med et slikt krav var Humanistisk fakultet i 2021. I desember 2022 innførte så Samfunnsvitenskapelig fakultet det samme kravet, noe som har skapt reaksjoner.

Med dette som bakgrunn invi-

nale, situasjonen er mangfoldig.

Et gjennomgående poeng var hvilke konsekvenser innføring av språkkrav har å si for UiOs status som forskningsdestinasjon.

Konsekvensene dette kravet vil kunne ha for studenter, ble også diskutert, da engelsk tar en stadig større plass i undervisningen.

Det påpekes også at det er store forskjeller mellom ulike studentgrupper i hva dette vil ha å si. For en doktorgradsstudent har dette helt andre konsekvenser enn for bachelorstudenter.

klimarektor: **Karen Fosse Rosness**
kfrosness@gmail.com 991 61 645

KLIMA

Natur og ungdom kjenner seg ikke igjen i NRKs fremstilling av organisasjonen – Farlig portrettering

Klimaserie

tekst Armann Kippersund

NRK lanserte nylig serien *Vi lover et helvete*. Her får du en moderne Romeo og Julie-fortelling om romansen mellom en klimaaktivist og en klimaskeptiker. Serien byr på omfattende konflikt mellom gruvearbeidere og klimaaktivister fra organisasjonen Natur og Ungdom, i tillegg til samer, klimaskeptikere og utagerende Michael Jackson-fans.

Nå går Natur og ungdom (NU) ut mot NRK. Sentralstyremedlem Sunniva Marie Johansen Haugene er kritiske til måten produksjonen har håndtert dialogen med miljøorganisasjonen.

– At de har gjort research, gjør det ekstra kritikkverdige at Natur og Ungdom fortsatt ikke kjenner seg igjen i fremstillingen. Representasjonen av NU er upresis og potensielt farlig, mener Haugene.

Ettersom NU har en såpass prominent tilstedeværelse i serien mener hun at NRK skulle hatt et tettere samarbeid med dem under produksjonen av serien.

Uppresis representasjon av NU

Haugene var selv tilstede under en aksjonsleir ved Repparfjorden i Finnmark i 2021, og kjenner derfor til hendelsene som serien er inspirert av. Det er samme område som serien spilles inn.

– Det er flere hendelser i serien vi har bitt oss merke i. Blant annet så er det vold ved flere anledninger, noe NU tar sterk avstand fra. I tillegg er vi prinsippfaste på å føre god dialog med de involverte partene. Vi har alltid møte med arbeiderne og lokalsamfunnet der vi aksjonerer, sier Haugene.

Hun mener at NRK nå skjuler seg bak det faktum at serien er fiksjon. Samtidig fremstilles reelle organisasjoner, i tillegg til at serien er inspirert av faktiske hendelser.

– Jeg tror at hvis man ikke kjenner til NU fra før av, kan det hende at man får et dårlig syn på miljøbevegelsen. Dette gjør seg jo gjeldende også når det i det siste har vært flere debatter om vold i sivilt ulydige aksjoner, fortsetter Haugene.

Voldsomme gnisninger

Det er også en konflikt mellom enkelt personer som gjør seg gjeldende i serien. Blant annet mellom lederen av lokallaget i NU og hovedpersonen Daniel, som vil åpne graven. Lederen av lokallaget skraper «MDG <3» i bilen til Daniel, og senere havner de nærmest i

en fysisk slåsskamp.

– At NU sine aksjoner vanligvis er rettet mot selskapene og ikke den enkelte arbeideren, presiserer ikke serien, poengterer Haugene.

Haugene legger til at hun også stuser over representasjonen av flere av karakterene i serien, og sier de skiller veldig fra det som er hennes erfaring.

– Den mannlige hovedkarakteren, Daniel, har ganske høyreekstreme holdninger. I stedet kunne det fortrinnsvis vært en helt vanlig arbeider som ønsket flere arbeidsplasser i bygda si. De drar fremstillingen av denne karakteren til det ekstreme, og det er i seg selv litt rart, mener Haugene.

– Fiksjon, ikke dokumentar

Redaksjonssjef for TV og event i NRK P3 Ingjerd Østrem Omland skriver i en e-post til Universitas at produksjonen har hatt kontakt med NU ved flere anledninger, på lik linje som med involverte under NRKs andre produksjoner.

Blant annet så er det vold ved flere anledninger, noe NU tar sterk avstand fra

P3 har blitt forelagt kritikken fra NU. På spørsmål om kritikken om upresis portrettering av organisasjonen, svarer Omland at «serien er fiksjon og et kjærlighetsdrama, og ikke en dokumentarserie».

«P3 har som mål å bringe unge nærmere hverandre. Ved å vise unges ulike virkeligheter i Norge i dag kan vi bidra til aksept og forståelse. Det er stor forskjell på å vokse opp på Vestlandet, midt i Oslo eller lengst nord i landet. NRK P3 har de siste årene laget serier fra flere deler av landet», skriver Omland.

«I dagens opphetede debatt rundt klimaaktivisme, hvordan er det forsvarlig at NRK fraskriver seg ansvaret for en virkelighetsnær portrettering av eksisterende miljøorganisasjoner?»

«Generelt tror vi det er viktig å løfte ulike syn, ulike virkeligheter og ulike problemstillinger. Det mener vi er viktig at vi som samfunn tåler. *Vi lover et helvete* er en dramaserie, og det er ikke slik at serien har NU som hovedkarakter», avslutter Omland.

Spiser kapitalismen opp jordklokkene

Kan nyere kapitalismekritikk være til hjelp for å finne svarene på dagens eksistensielle klima- og naturutfordringer? Professorene ved UiO Cathrine Holst og Arne Johan Vetlesen mener Nancy Frasers filosofi kan være til stor hjelp.

Kapitalismekritikk

tekst Magnus Grundstad
foto Aurora Ytreberg Meløe og Synne Folstad Moe

Global oppvarming er en av konsekvensene av menneskeskapte klimagassutslipp. En annen er at million arter av planter og dyr risikerer utryddelse på grunn av menneskers livsførsel. Disse betydelige forandringene er bakteppet for mange av dagens intellektuelle, som søker etter forklaringer på hvorfor og hvordan vi som samfunn har endt opp med en så eksistensiell, global utfordring.

Nancy Fraser er en av dem som forsøker å veilede oss ut av krisen vi befinner oss i. Fraser er professor i filosofi ved The New School i New York City. I januar holdt hun den årlige Anna Sethne-forelesningen på Oslomet. Under forelesningen la hun fram ideer fra sin nyeste bok *Cannibal Capitalism*,

om hvordan dagens kapitalistiske samfunn ødelegger sine egne betingelser gjennom måten den er strukturert på.

Kan Frasers filosofi og kapitalismekritikk gi oss et bilde og et begrepssett som vi kan benytte oss av på veien mot å finne løsninger på de presserende, globale utfordringer for naturen, samfunnet og mennesket?

Økologiens betydning

For å få svar på ovennevnte spørsmål, tok Universitas kontakt med Cathrine Holst, professor ved Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk ved Universitetet i Oslo. Holst befinner seg for øyeblikket på et forskningsopphold i Cambridge.

I en videosamtale forklarer Holst at Fraser er en sentral skikkelse innenfor kritisk teori og

BEGREPSAVKLARINGER

+ Bakgrunnsbetingelser: Det som er nødvendig og muliggjørende for et kapitalistisk samfunn.

- Sosial reproduksjon og integrering.
- Naturen som gratis reservoar av råvarer.
- Politikk som mulighetsbetingelse, som sikrer eiendomsrett, kontraktsfrihet med mer, og har voldsmonopol.

+ Normsett: Ulike verdier av betydning i et samfunn.

- Markedsnormsett: «Handel» og «vare» står sentralt.
- Det politiske normsett: Demokrati og politisk frihet.
- Sosial reproduksjon som normsett: Familie står særlig sentralt, med vekt på verdier som «omsorg» og «ansvar». Også institusjoner som skole og aldershjem.
- Økologi som fjerde normsett: Med vekt på bærekraft og rettferdighet mellom generasjoner.

+ Grensekamper: Sosiale bevegelser (klimabevegelsen, gule vester, kapitalister), tilhørende ulike normsett, som kjemper om hvilket normsett som skal tillegges vekt i ulike politiske saker.

Foto: Universitas/ Oslo

Kapitalismens følger: Nancy Fraser skriver i boken *Cannibal Capitalism* at det kapitalistiske samfunnet ødelegger sine egne forutsetninger med markedets rovdraft.

alismen den?

Økologisk normsett: – Det vil si at vi må vektlegge et økologisk normsett, der naturen får egenverdi, forteller Cathrine Holst om Fraser sitt budskap.

Frankfurterskolen. Frankfurterskolen er en betegnelse på flere sentrale og fortrinnsvis tyske, intellektuelle, deriblant Jürgen Habermas, som Fraser har jobbet med. Litteraturen derfra har særlig gått på kritikk av hva dagens kapitalistiske samfunn gjør med mennesket.

– Fraser har vært mer interessert i politisk økonomi og feministisk teori, men som Habermas er hun også opptatt av demokrati- og rettferdighetsteori, sier Holst. For Fraser er kapitalisme mer enn et økonomisk system, ifølge Holst.

Fraser vil ikke at vi ukritisk skal utvide markedsnormsettet til også gjelde vår omgang med natur

Cathrine Holst, professor ved UiO

Videre mener hun at Fraser ser på kapitalisme som en betegnelse for hele samfunnet. I det ligger det at Fraser anser både sosial reproduksjon, politikk og naturen som forutsetninger for den kapitalistiske organiseringen av samfunnet, hevder hun.

– Vi har stort sett tatt naturen som en selvfølge, og som noe vi bare kan bruke gratis. Men Fraser snakker om at vi er nødt til å regulere hvordan vi skal bruke naturen.

Et velkjent forslag er å gjøre det kostbart å drive naturutnyttelse

ved sette en prislapp på den, som ved for eksempel CO₂-avgiften. Fraser er derimot skeptisk til slike tiltak.

– Da underlegger vi oss naturen og gjør den til en vare som kan kjøpes og selges på et marked. Fraser vil ikke at vi ukritisk skal utvide markedsnormsettet til også å gjelde vår omgang med natur, hevder Holst.

I stedet ønsker Fraser et kapitalistisk samfunn der det økologiske normsettet tillegges mer verdi i ulike grensekamper.

– Det vil si at vi må vektlegge et økologisk normsett, der naturen får egenverdi, fortsetter Holst.

I forlengelsen av dette mener Holst at Fraser problematiserer privat eiendomsrett og effekten den har på bruk av naturressursene. Her er hun ifølge Holst opptatt av å finne nye måter å organisere kollektivt ansvar for naturen, slik at det økologiske normsettet ikke fortrenses av markedsnormsettet.

Kannibalkapitalisme

– Kan du forklare hva Fraser mener med «kannibalkapitalisme»?

– Ifølge Fraser har vi i dag en global, finansialisert kapitalisme, der markedsnormene dominerer på et globalt nivå. Denne kapitalistiske tidsperioden er i en struk-

turell krise, fordi den driver rovdrift på de bakgrunnsbetingelsene som kapitalismen er avhengig av. Det er denne rovdriften Fraser mener er kannibalkapitalisme, sier Holst.

Dette er abstrakte ideer og en kritikk mot hvordan vi har strukturert samfunnet. Om du ønsker å finne konkrete løsninger på hvordan vi løser dagens utfordringer i samfunnet, mener derimot Holst at det ikke er Fraser du skal lete hos.

– Du får ikke konkrete anvisninger eller noen oppskrift hos Fraser. Hun er en «bevegelses-intellektuell» som søker å gi et begrepsmessig kart, men hun er ingen politiker, sier Holst.

Å prissette naturen?

Arne Johan Vetlesen, professor i filosofi på Universitetet i Oslo, deler mange av tankene til Nancy Fraser.

Vetlesen er, i likhet med Fraser, skeptisk mot å prissette menneskets utnyttelse av naturen. Han forteller at man har forsøkt det før, ved for eksempel å regne ut dollarverdien på bienes pollinering.

– Slike tiltak kan føre til såkalt *off-trading*, som vil si at de rike kjøper seg rettigheter til å forurense eller gjøre naturinngrep, mot at man sikrer og bevarer naturen andre steder. Det gale med en slik tilnærming er at naturen ikke adlyder en slik logikk av erstattbarhet, sier Vetlesen og fortsetter:

– Markedslogikken tvinger alt inn i en kvantitativ logikk basert på at alt vi henter ut fra naturen er erstattbart og at vekst i produk-

Det er lettere å forene folk fra alle samfunnslag om at fremtidige generasjoner fortjener en levelig jordklode

Arne Johan Vetlesen, professor ved UiO

sjon og forbruk alltid kan fortsette. De økologiske livsvilkårene er derimot kvalitative og handler om at det finnes grenser som ikke må overskrides. Kort sagt, økologi har faktisk forrang fremfor økonomi.

Samlende generasjonskontrakt Skadevirkningene og konsekvensene av dagens klimautvikling er blitt mer åpenbar for mange rundt om i verden, gjennom naturkatastrofer som flommen i Pakistan og skogbrannene i Australia, California og Amazonas. Samtidig er det fortsatt få mennesker som sitter med makten til å finne alternative måter å ordne samfunnet på.

– Den rikeste prosenten forvalter større verdier enn halvparten av verdens befolkning. De vil gjøre alt for å befeste sin makt, og det betyr videreføring av en ødeleggende status quo. Det må et oppgjør til mot disse personene, og det er politikerne som må ta oppgjøret, sier Vetlesen.

Fraser introduserer begrepet generasjonskontrakt, som vil si at fremtidige generasjoner overtar en økologisk intakt og beboelig jordklode. For Fraser er det en vesentlig del av det økologiske normsettet. Vetlesen sier han er positiv til denne tenkemåten, og tror det kan mobilisere flere til kli-

makampen.

– Det er lettere å forene folk fra alle samfunnslag med budskapet om at fremtidige generasjoner fortjener en levelig jordklode. Denne bevisstgjøringen førte til historiens største ungdomsbevegelse i 2019.

Det er nettopp hos ungdommene at Vetlesen tror det ligger handlekraft nok til å finne fremtidens løsninger for mer økologisk rettferdighet.

– Vi må alle gjøre det vi kan for at unge skal bli hørt på dette punktet, avslutter han.

universitas@universitas.no

Økologiens kvalitet: – Det finnes grenser som ikke må overskrides, sier Vetlesen, som er opptatt av naturens kvalitative egenverdi.

KLIMA

Strategiske veiskil

Den økende radikalismen i klimabevegelsen må rettes mot effektivt å bryte ned fossilkapitalen, samtidig som vi raskt bygger opp grønne alternativer. For å kunne gjøre det, trenger vi solide analyser av krisas drivkrefter.

Essay

tekst Daniel Vernegg, samfunnsgeograf, oversetter How to Blow up a Pipeline til norsk og Yngve Solli Heiret, stipendiat i samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo

Klimaaktivisters aksjonsreportoar radikaliseres. Vi ser fremveksten av det VG omtaler som *den nye klimakampen*, med aktivister som kaster suppe og maling på kjente kunstverk, limer seg fast i Stortingssalen og blokkerer veier for å rette oppmerksomhet mot klimakrisa.

Den nye klimakampen reflekterer på en og samme tid en nødvendig eskalering og en økende strategisk rådvillhet. For mens stadig økende utslipp viser at nytenkning om taktikk og strategi er tvingende nødvendig for å presse stater og næringsliv til å avkarbonisere økonomien, er det vanskelig å se hvordan suppekasting skal ta oss dit.

Klimakampen står med det overfor et strategisk veiskille som tvinger oss til å oppdatere analysene vi handler ut fra. Vi trenger å utvikle velinformerte strategiske veikart som

I senere tid har vi sett en rekke eksempler på hvor galt det kan bære av sted når klimapolitikken ikke tar hensyn til folks konkrete livsbetingelser

kan rette bevegelsens energi dit det faktisk monner: å effektivt bryte ned fossilkapitalen samtidig som vi raskt bygger opp grønne alternativer.

Økologisk klassepolitikk

At den nye klimakampen hittil har fått uttrykket den har fått, henger nært sammen med dominerende måter å tenke om klima og samfunn på. Rett før han døde i høst, ga den innflytelsesrike franske filosofen Bruno Latour, sammen med den danske sosiologen Nikolaj Schultz, ut boken *Notat om den nye økologiske klasse*. Her serveres et teoretisk informert ma-

nifest som rammer inn tenkemåter som kommer til uttrykk i den nye klimakampen.

Tekstens hovedtese er at klimakrisa fordrer en helt ny type politikk, som må gå hinsides venstresidens tradisjonelle fokus på motsetningen mellom arbeid og kapital. Latour og Schultz mener at å fokusere på produksjon og omfordeling blir problematisk i møte med klimakrisa, ettersom det nettopp er for mye produksjon som har skapt krisa. Ved å rette fokuset inn mot økonomiske spørsmål, hevder de, oppnår venstresiden lite annet enn å forsterke strukturene det nå er nødvendig å utfordre.

Dette leder dem til å konkludere med at arbeiderklassen som endringsaktør har utspilt sin historiske rolle. I stedet ser Latour og Schultz det de kaller «den fremvoksende økologiske klasse» som klimakampens fremste protagonist. Den sentrale klassekonflikten lokaliseres mellom de klimabevisste og de ignorante, eller *de som er for* og *de som er mot* produksjon og økonomisk vekst.

Aktivistene som står på frontlinjene i den nye klimakampen er neppe direkte inspirert av Latours franske filosofi. I *Notatet* artikuleres imidlertid eksplisitt ideer som i den nye klimakampen ennå ikke er uttalte, men som likevel kan sies å ligge implisitt i valg av taktikker og strategier. Boken søker således – ikke ulikt Marx og Engels' *Det kommunistiske manifest* fra 1848 – å gi et teoretisk rammeverk for allerede framvoksende sosiale konflikter.

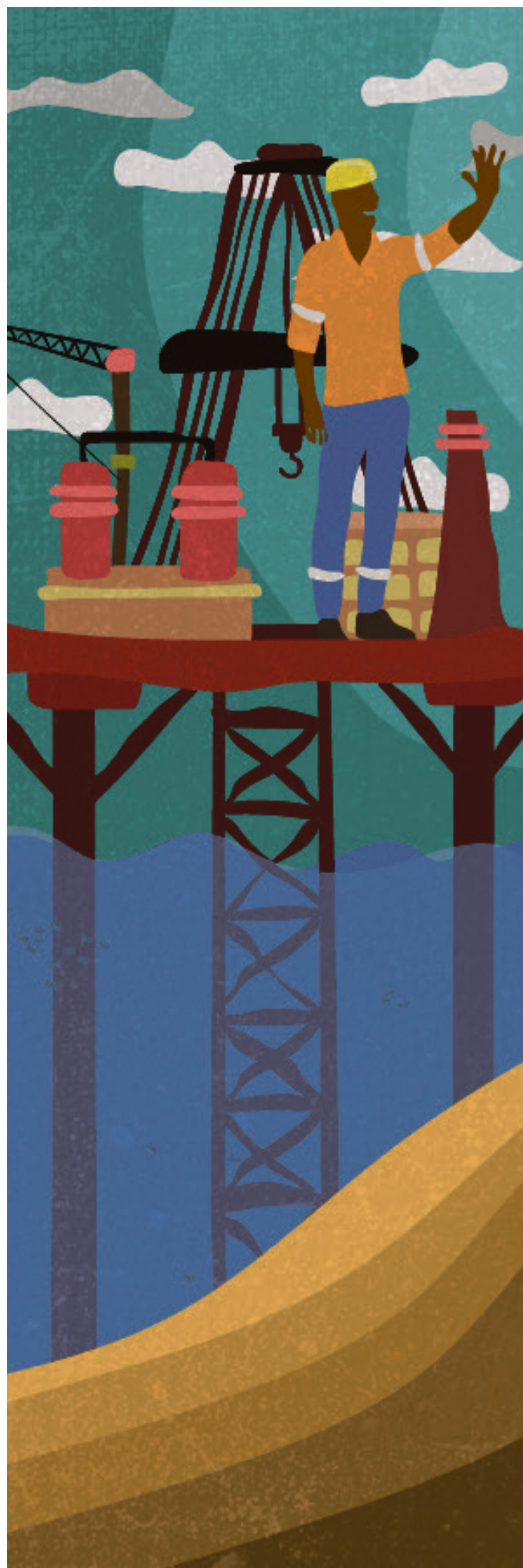
Latour og Schultz skal ha honnør for med dette å bidra til å sette det fundamentale spørsmålet om *hvem* som skal presse gjennom den grønne omstillingen og *hvor* handlingen skal rettes på dagsordenen. Men ved å flytte fokuset vekk fra produksjonen og de materielle vilkårene folk lever under, ender de opp med en analyse som hverken gir innsikt i hvorfor vi har havnet i uføret vi står i, eller hvordan vi skal komme oss ut av det. Med dette kan klimapolitikken fort bli retningsløs – slik vi har sett skje med den siste tidens aksjonisme.

Proletær økologi

Et av Marx og Engels' sentrale ankepunkter i *Det kommunistiske manifest*, var det de anså som en tendens til *utopisme* i den framvoksende sosialistiske bevegelsen. Heller enn å organisere seg på bakgrunn av en kritikk av samfunnet de befant seg i, bygget de utopiske sosialistene politikken sin på modeller for idealsamfunnet de ønsket seg mot.

Også Marx og Engels ønsket seg hinsides kapitalismens veksttvang. Men for å bygge en bevegelse som var i stand til å skape et alternativt samfunn, mente de imidlertid at en måtte ta utgangspunkt i de konkrete livsbetingelsene folk levde under. Slik kunne en identifisere allerede eksisterende sosiale konflikter og bygge strategiske veikart deretter.

I senere tid har vi sett en rekke eksempler på hvor galt det kan bære av sted når klimapolitikken ikke tar hensyn til folks konkrete

ler i klimakampen

livsbetingelser. Vi husker alle de gule vestene i Frankrike som svarte på økte klimaavgifter på drivstoff med slagordet «Macron snakker om slutten på verden, mens vi snakker om slutten av måneden». Her hjemme ser vi at oljearbeidere motsetter seg klimapolitikk som går inn for å avskaffe livsgrunnlaget deres uten å tilby reelle alternativer.

I sin nye bok *Climate Change as Class War*, argumenterer øko-marxisten Matt Huber for at arbeiderklassen i dag står i hva han kaller en «proletær økologi»: Som lønnsarbeidere som selger sin arbeidskraft mot en lønn å leve av, er arbeiderklassen fratatt kontroll over de økologiske konsekvensene av hva den selv produserer, samtidig som den like fullt er materielt avhengig av at produksjonen opprettholdes.

Å simpelthen forkaste produksjonen slik Latour og Schultz gjør, fremstår derfor som utopisk. En økologisk politikk som søker å favne bredt må ta utgangspunkt i at menneskers bevissthet og verdensbilder formes av deres levde liv under dagens produksjonsbetingelser. Produksjonen kan derfor ikke simpelthen avskaffes, den må transformeres.

Vi ser altså to store problemer ved Latour og Schultz' analyse, problemer som også preger den nye klimakampen i Norge:

1) Forkastelsen av produksjon retter fokus vekk fra problemets kjerne. Heller enn å utvikle klimapolitikk med utgangspunkt i dagens økonomiske system, bygges luftslott som reflekterer lite annet enn abstrakte håp om en bedre fremtid.

2) Når skillet mellom de som er for og mot produksjon gjøres til hovedantagonisme i klimakampen, kan en opplyst og moralsk ren middelklasse postulere som klimaets fremste beskyttere. Dette mens majoriteten av befolkningen – som ikke simpelthen kan velge seg bort fra sin avhengighet av produksjonen – males som reaksjonære klimaverstinger.

Bryte ned og bygge opp

Problemet med den nye klimakampen er ikke dens radikale form som sådan, men den strategiske sammenhengen de radikale taktikkene inngår i. Med utgangspunkt i internasjonale økososialistiske debatter foreslår vi to strategiske tilnærminger som på hver sin måte setter produksjonen i sentrum for klimakampen. Den første tilnærmingen kaller vi bryte ned-strategien, som gjennom direkte aksjoner søker å angripe fossilkapitalen. Den andre kaller vi bygge opp-strategien. Denne går inn for en massiv utbygging av nye grønne næringer og fellesskapsløsninger.

Med boken *How to Blow Up a Pipeline* har samfunnsøkologen Andreas Malm blitt en prominent representant for bryte ned-strategien. Fremfor å tvinge frem medieomtale av klimakrisa gjennom å ramme folks hverdagsliv, slik vi ser i den nye klimakampen, argumenterer Malm for at aksjonene bør ha som hovedformål å utgjøre en investeringsrisiko for fossilkapitalen. Gjennom sabotasje og aksjoner som direkte rammer utsiktene for avkastning på investeringer i fossile brensler,

kan en presse investeringer bort fra fossile brensler, ikke ulikt hvordan arbeiderbevegelsen historisk har streiket for å presse kapitalen til innrømmelser.

Men direkte aksjoner av denne typen bør ikke utføres fullstendig frakoblet et positivt program for hva som skal erstatte arbeidsplassene som går tapt. Parallelt med å bryte ned, trenger vi også konkrete alternativer for en grønn fremtid som kan

Den nye klimakampen reflekterer på en og samme tid en nødvendig eskalering og en økende strategisk rådvillhet

appellere til arbeiderklassens materielle behov, og få folk til å sette likhetstegn mellom avkarbonisering og et bedre liv. Dette gjelder både for produksjon og forbruk.

På produksjonssiden har Rødt, SV, Industriaksjonen og Manifest tankesmie stått i spissen for en grønn industripolitikk, hvor blant annet opprettelsen av en statlig grønn industribank og å ta Equinor av børs for å gjøre selskapet til redskap for en målrettet klima- og industripolitikk, står sentralt. Grønn industripolitikk må imidlertid suppleres med grønne fellesskapsløsninger for kollektivt forbruk (transport, bolig og energi). Slik kan venstresiden tilby konkrete planer som en på én og samme tid avkarboniserer og effektiviserer energibruken, demokratiserer økonomien og sikrer arbeiderklassen materiell trygghet.

Med samfunnsgeografen Holly Jean Bucks ord, trengs det «en synkronisert dans mellom å bryte ned og bygge opp»: Der den ene river ned fossilindustrien og tvinger spørsmålet om omstilling på dagsordenen, utvikler og bygger den andre de konkrete planene og infrastrukturen som kan ta oss inn i det grønne skiftet. Dette betyr ikke at klimaaksjoner og fagbevegelse bør enes rundt ett felles klimapolitisk program, men snarere at de aktivt bør spille på spenningene og motsetningene seg imellom. Slik kan strategier for å bryte ned fossilkapitalen og strategier for å bygge opp grønne fellesskapsløsninger inngå i en motsetningsfylt, men produktiv samrelasjon.

Essayet er en forkortet versjon av en fagartikkel som trykkes i Plan (Tidsskrift for samfunnsplanlegging, regional- og byutvikling). Planlagt publisert i nummer 4/2023.

ILLUSTRASJON: MINA WIKEBY

Dette betyr ikke at klimaaksjoner og fagbevegelse bør enes rundt ett felles klimapolitisk program, men snarere at de aktivt bør spille på spenningene og motsetningene seg imellom

DEBATT

debattredaktør: **Tord Magnus Håland Dyrkorn**
tord.dyrkorn@gmail.com 404 56 561

KJØR DEBATT

Hete tips om debatter i andre redaksjoner

Et hardt (journali) stikk til Khrono

Når man jobber i en debattredaksjon, er det et par spørsmål man gjentar for seg selv tit og ofte i arbeidet. «Har vi god nok bredde i meningsstoffet vårt for tiden?» og «er det vi trykker på vegne av andre regelrett bedritent?» er to av dem. Disse to spørsmålene kan til tider stå mot hverandre, og det kan være vanskelig å lande på riktig side, noe nettavisen Khrono, som har høyere utdanning som område, denne uken er et eksempel på. De har nemlig gått langt i å sørge for bredde i meningsstoffet sitt. I det brede (veldig brede) legger førsteamanuensis

ved Høgskulen i Volda Erling Sivertsen ut om hvordan journalistikken i Khrono er repetitiv. Det fenomenet stempler han med det velkjente begrepet «khronovridd». Og dette har Sivertsen sterke meninger om. Han mener dette er... hm. Nei, jeg forstår faktisk ikke hva han mener (seriøst, prøv å lese det selv). Det kan se ut som Sivertsen har feilet i sjangeren debattinnlegg allerede ved startstreken. Kanskje dette er Khronos strategi for å kvele debatten om kvaliteten på sine egne spalter? Det har vi ingen mening om! Men hva mener du? Kjør debatt!

Sæd på menyen

Det er tydeligvis ingen grenser for hva som kan fungere som utgangspunkt når det er tørketid i vest. Det vitner i hvert fall et bidrag i seksjonen «skjønnsstoff» i Bergen-baserte Stoff fra før jul. Skribenten har meldt seg til tjeneste i studentmagasinet, men merker fort at hans kreative hjernehalvdel ikke strekker til blant magasinets høye nivå. Men frykt ikke! Han kommer sin idétørke i møte på vått vis. Kjartan Kaate (sic) Gjerde finner en kopp, kler seg i

Adams drakt, gjør sitt og ejakulerer i koppen. Deretter drikker han sin egen utsøndring. (Det finnes et ord for det: Gokkun). Men la meg få gjøre det klart med en gang, kjære leser, at jeg ikke har til intensjon å diskreditere kåte Kjartans bidrag. For når du først klarer å finne premisset for teksten spiselig, vil det åpenbare seg en regelrett hysterisk og direkte fengslende tekst. Takk for denne teksten. Det er ingenting galt med ideene dine, Kjartan, din syke faen!

Ukas tvitringer:

Wenche astrologi @lactal

mitt råd til deg som er ung er dette: knull den fyren du lurer på om du skal knulle. om noen år har de mest sannsynlig mista seg og blitt gubbe

Noen må tipse «Burde vært pensum»-podkasten hos NRK, for dette håper jeg alle vet

Eivind Trædal @eivindtraedal

Har begynt å holde Klassekampen på hverdagen igjen. Det må da være den avisa i Norge med flest petit og skråblikk-spalter? Føler avisa er 40 % petit og skråblikk.

Og jeg som trodde Eivind Trædal leste Tassen, smh. Vi er nemlig stolte over å ligge på 45 %!

Kim Heger @kiheger

Er det egentlig så forferdelig galt å si at man må planlegge for alderdommen?

Som vi sier i denne seksjonen: Kjør debatt!

Debattregler i Universitas

Vil du få din mening på trykk i Universitas?
Send innlegget ditt på e-post til

debatt@universitas.no

Typiske innlegg er mellom 1500 og 2000 tegn, inkludert mellomrom. Lengre innlegg kan vurderes i noen tilfeller

- Vi trykker ikke innlegg som har vært på trykk i andre aviser, eller som er hatske og trakasserende
- Vi tar oss retten til å forkorte innlegg
- Frist for innsending av innlegg er søndag kl. 17
- Legg ved et portrettfoto av deg selv i e-posten

På evig flytttefot

ILLUSTRASJON: TOBIAS SCHILDMANN MANDT

Petit

Mina Vinje, journalist i Universitas

Som alle andre hater jeg å flytte. Alt ved flytting er stress. Likevel står jeg nå igjen med stress opp til ørene og en pappeske med klær jeg ikke har brukt siden forrige gang jeg flyttet, og som jeg angrer på at jeg aldri ga bort.

Jeg skjønner at folk ikke tror på meg når jeg sier at jeg hater å flytte. På fem år, har jeg flyttet syv ganger i Oslo. Det virker som det er en hobby jeg har for moro skyld. Og når man er en person som har flyttet syv ganger, må man også stille seg det ubehagelige, men åpenbare spørsmålet: «Er det jeg som er problemet?».

Det er jo alltid litt vanskelig å se seg selv utenfra, men jeg har gjort en kort og subjektiv analyse og konkludert med: nei.

Det sterkeste argumentet er at personene jeg har bodd med aldri har vært problemet. Sett bort ifra kollektivet der en satte fyr på oljen da han skulle lage fries på natten, og prøvde å slukke oljebrannen med vann.

Flyttingen har alltid vært på grunn av problemer med leiligheten eller utleiere som bryter norsk lov og/eller normene for vanlig folkeskikk.

Studenter har et rykte på seg for å klage mye, så jeg skal prøve å ikke være så negativ. Syv flyttinger har ført til at jeg blant annet har oppdaget Oslo på en helt unik måte. Jeg har funnet alle små og skjulte perler i fem av Oslos 15 bydeler, så det er jo også noe positivt som kommer ut av et pressa boligmarked, usosial boligpolitikk og voksne som utnytter unge studenter.

I tillegg er det positivt at leiligheten alltid er ryddig når man har en utleier som av og til låser seg inn for å sjekke om leiligheten er vaska. Jeg har også lært og blitt klok av skade. Om jeg drar på visning og utleier ikke vil ta deg i hånda fordi du ikke sa ifra på forhånd om at «du ikke ser norsk ut», skal jeg løpe og ikke se meg tilbake istedenfor å få dårlig samvittighet og svare: «unnskyld».

I 2022 viste den såkalte sykepleierindeksen at en singel sykepleier bare kunne kjøpe én av 100 boliger i Oslo. Eiendom Norge sa tidligere i januar at de ventet en nedgang i boligprisene i Oslo på seks prosent i 2023. Fra i år er det gjort endringer i utlånsforskriften, slik at flere skal oppfylle kravene for å ta opp boliglån. Er det endelig vår tur?

28. januar i år lovet Erna Solberg et boligloft for unge til VG. I 2020 var Solberg statsminister og gjest i Lørdagsrådet. Der måtte hun gi råd til en student som slet med å føle på urettferdighet over at venner fikk bolig av foreldrene. Studenten ønsket råd om hvordan hun kunne spare opp nok til å kjøpe leilighet uten hjelp hjemmefra. Solberg svarte blant annet: «Noen foreldre har hatt faste jobber, har klart seg og har hatt inntekt. Noen foreldre prioriterer barna sine høyt, andre gjør ikke det».

Hun minnet oss også på at det ikke er en meneskerett å bo i Oslo sentrum. Så basert på det, og at prisene i Oslo har økt med nesten 30 prosent de siste fem årene, er mine beste tips til studenter som ikke vil bo i en kald leilighet med mugg: Gift deg til rikdom og bytt ut foreldrene dine med noen som prioriterer deg. Eventuelt, flytt til Notodden.

debatt@universitas.no

Det selektive paradoks

Våpendebatten

Magnus Grundstad, journalist i Universitas

«Debatten om våpen til Ukraina har vært en øvelse i uetterrettelighet», skriver vår idé- og debattredaktør i Universitas Tord Magnus Dyrkorn i forrige utgave av Universitas. I så fall er kommentaren en fortsettelse av dette. La meg stykke opp og påpeke flere tilfeller av de samme feil Dyrkorn selv påpeker hos meningsmotstandere.

Dyrkorn tar utgangspunkt i uttalelser fra «mindre kjente stemmer» i Rødt, som i beste sendetid polemiserer mot «flere kjente politikere på flertallssiden», deriblant en byrådsleder, en partileder og en forhenværende forsvars- og utenriksminister. Man kan jo spørre seg om «det er på tide å mobilisere mot de forvridde verdensbildene» når dette lille mindretallet i beste sendetid møter en voldsom motbør av et betydelig større flertall på motsatt side.

Når Dyrkorn lenger ut i kommentaren hevder at «illiberale krefter fra autoritære regimer har ingenting å gjøre i utøvelsen av liberale demokratier» møter han seg selv i den autoritære dør. Dette mindretallet som motsetter seg eller er kritisk til våpenstøtte, blir plukket fra hverandre i beste sendetid, av de presumptivt beste politikerne vi har i landet. De bruker sin ytringsfrihet for å si sin mening, og møter betydelig motstand. Sånn skal det være; et liberalt demokrati må vise toleranse, også overfor kontrære (lovlige) mindretallsmeninger, selv om man er dypt uenig i deres standpunkt. Å slå de små, kritiske stemmer i hartkorn med russisk propaganda blir som da dogmatiske marxister avfeide kritiske stemmer mot marxisme som «mccart-hyisme»; det blir å avfeie meningsmotstandere med henvisning til ideologi. En fruktbar diskusjon blir det i alle fall ikke ut av slikt.

Dyrkorn ønsker akademia, med dets «logiske resonnementer» og

«kalde fakta og empiri», på banen, mot «grunnløs(e) ideologi(er)» som bedriver «cherry picking av fakta». Jeg er enig i at flere av våre teoretikere bør ta turen ut til offentligheten. Da må våre teoretikere gjøre som Dyrkorn ber dem om å gjøre, men som han tidvis lar være å gjøre selv. Han angriper mindretallets skepsis til våpenstøtte, og mener mindretallet bygger meningene på «grunnløs», selektiv fakta. Men Dyrkorn gjør ingenting for å underbygge *hvorfor* meningene er grunnløse, annet enn at han viser til Snorre Valen sin kommentar i Trønderdebatt. Det som leseren står igjen med, er grunnløse påstander om at mindretallet ikke grunngir sine påstander.

Vi kan ei heller glemme at med en gang kald fakta og empiri brukes i normativ forstand, for å gi en vurdering om hva som bør gjøres, så bruker vedkommende et sett fakta som underbygger vedkommendes mening. Vedkommende er med andre ord selektiv. Vi er alle selektive når vi går fra «er» til «bør». Det kan være flertallet har bedre selektert fakta, som bedre virker å samsvare med virkeligheten slik den oppleves, men man kommer uansett ikke unna at man er selektiv.

Også glemmer Dyrkorn at han selv kjemper for en ideologi, med de fordommer og meninger som følger med; han bedriver politikk. Jeg antar at han, som de fleste andre, kjemper de suverene, liberale demokratiers kamp, mot en autoritær aggressor som bedriver angrepskrig vi ikke har sett maken til siden Andre verdenskrig. God nok grunn. Men han må klargjøre hva utgangspunktet hans er, og han må klargjøre hva han mener motstanders utgangspunkt er. Og han må begrunne hvorfor han har rett og hvorfor motstander har feil.

Vi må huske på at liv må stå til lære også for oss. Det vi var vitne til på Debatten om våpenstøtte var demokrati slik det bør være i praksis; en diskusjon mellom meningsmotstandere i beste sendetid.

debatt@universitas.no

Vi er alle selektive når vi går fra «er» til «bør»

Øyeblikket

av Matilde Sunde Solsvik

Pose? Vi sier ja takk til det, den fattige student har da råd til såpass.

Ukas sitat:

Magnus Fagerbakke (20) i Studvest om å stryke på matteeksamen:

— **Vi får ikke fram det vi kan**

Nei, men dere får fram det dere ikke kan.

– Munch var en kø

Mellom fotballspill i 7. divisjon og Shakespear-terping på Teaterhøgskolen, er Alfred Ekker Strande (23) å se på kinolerretet som en ung og sju Edvard Munch.

Kulturportrett

tekst Eline Ruud Kristiansen
foto Sindre Deschington

Alfred Ekker Strande

Aktuell med: **Munch**
Studerer: Skuespill på Teaterhøgskolen, Khio

Alfred Ekker Strande var på en fest med regissør Henrik Martin Dahlsbakken, da noen påpekte at Strande lignet på Munch. Takket være dette, går 23-åringen nå på rød løper både innenfor og utenfor landegrensene.

– Gå på fest og lign på folk for å få drømmerollen! anbefaler han unge skuespiller-spirer.

Men planen var ikke alltid å bli skuespiller. Som ungdom var det fotballen som var den store lidenskapen. En skoleforestilling på ungdomsskolen endret alt.

– Jeg parodierte alle lærerne mine, og det

Vi trenger random folk som lager film fordi de elsker å lage film

Alfred Ekker Strande (23), skuespiller og student

ble veldig gøy. Etterpå ville alle foreldrene vite hvor jeg gikk på drama, og jeg innså at kanskje det kunne være noe der.

Han begynte på Oslo- barne og ungdomsteater, så dramalinja på Hartvig Nissen. Teaterhøgskolen ble det neste steget.

Fotballen har han likevel ikke gitt opp. – Jeg spiller i 7. divisjon nå, men det er nok. Jeg holder ambisjonsnivået der.

Mellom kunst og kjærlighet

Den nye Munch-filmen består av fire deler skrevet av fire ulike manusforfattere. I Strandens del, skrevet av Fredrik Høyer, er Munch 21 år og ulykkelig forelsket.

– Vi ønsket å fortelle historien om hans første kjærlighet, som var en gift kvinne kalt Milly Thaulow.

Det ble i midlertidig lite ThauLOVE for Munch da kunstneren ble avvist.

– Den sjalusien vi prøver å skildre har preget mye av kunsten hans. Han hadde mange problemer med damer etterpå, og det er til stede i mange av maleriene.

Strande har selv vært mye på det gamle Munchmuseet på Tøyen i oppveksten. Under filmminspillingen tok han seg mange turer til det nye museet i Bjørvika for å arbeide med karakteren. Strande husker godt hvordan han som barn falt for de sterke far-

- Munch hadde premiere 27. januar
- Regissør er Henrik Martin Dahlsbakken
- Munch i fire forskjellige aldre spilles av Alfred Ekker Strande, Mattis Herman Nyquist, Ola G. Furuseth og Anne Krigsvoll

Bare se, ikke røre: Skal vi tro Strande, er det nok best om han kun ser på kunsten framfor å male selv.

gene og spennende motivene.

– Det er noe barnlig over Munchs kunst, han må ha vært en «kødden» type.

Han anbefaler også å gå inn på emunch.no, der kan man lese kunstnerens dypeste tanker og saftige kjærlighetsbrev.

– Man kjenner godt til verkene, men ikke nødvendigvis livet bak. Det var mye dritt, men også mye fint. Vi har alle opplevd kjærlighet og hvordan det er å være intenst forelska, og jeg prøvde å leve meg inn i hvordan det må ha føltes for Munch, sier han.

Nå håper han flere vil se kunsten med nye øyne.

– Man kan se filmen som vors, og

deretter besøke museet, ler han.

Fra Blindern til Khio

Etter fire år med søking, kom Strande i 2021 inn på Norges Teaterhøgskole. I mellomtiden hadde han rukket halvannet år med Midtøstenstudier på Blindern.

At det kommer kinesere med hjemmebakke kaker til meg, må være den absolutte drømmen

Alfred Ekker Strande (23), skuespiller og student

– Blindern er noe helt annerledes. Der drar du på forelesning, så går du hjem. På Khio skapes en syk boble, og det er viktig å ha venner utenfor for å ikke bli helt isolert i tre år. Man blir gal om man bare holder på med Shakespeare.

På Khio har studentene yoga, kor, tekst-

Ødden type

analyse og nynorsk på timeplanen. Strande er en minoritet nynorsk-elsker.

– Mange oslobarn har mye motvillighet, men jeg synes nynorsk er tilfredsstillende.

Det er ikke kun teaterkunsten som fascinerer han, Strande er også glad å gå i dybden av en tekst, både på språk- og meningsnivå. Han er glad i både dialekter og fremmedspråk, noe som fikk ham til å søke på Midtøstenstudiene, som nå står på vent.

– Jeg er veldig glad i språk, og jeg ville studere arabisk fordi det virket minst likt norsk, forklarer han.

Han håper likevel å fullføre graden senere, enten om det blir for språkets skyld eller en mulig karriere i libanesiske såpeserier.

Oppgitt over Khio

Khio har ikke alltid like mye nåde for skuespillerstudentene, mener Strande. Universitas møter ham på en pressedag hvor han har komprimert alle intervjuer. Fraværreglene er strenge, og selv med yrkesrelevant arbeid får man ikke alltid godkjent fravær.

– Jeg mener skuespillerarbeid kan være et fint supplement til skolen, og med kun undervisning står man i fare for å mangle viktig kunnskap fra «feltet».

Han forstår likevel at det er viktig med oppmøte, men skulle ønske ledelsen hadde mer forståelse.

– Heldigvis var Munch-innspillingen sommeren før jeg begynte på Khio. Men jeg har sagt nei til andre oppdrag etterpå, og det er jo litt kjipt, innrømmer han.

Altfor mange krigsfilmer

Munch har blitt både rist og rost for sine kreative friheter. Uten å avsløre for mye, lekes det med både tid og kjønn.

– Jeg synes det er kult at vi har dritet litt i det man antar en film om Munch burde være. Vi har prøvd å skildre Munchs liv uten å filme alt fra A til Å. Det er den po-

Man kan se filmen som vors, og deretter besøke museet

Alfred Ekker Strande (23), skuespiller og student

etiske kvaliteten som har stått først.

Det har de siste årene vært kritisert i mediene at mange filmer om krig får mye støtte. Strande mener Munch er et viktig tilskudd mellom alle de norske krigsfilmene.

– Jeg tror ikke vi kommer til å glemme krigen om vi ikke lager fire filmer om den i året, sier han og legger til:

– Men jeg tar gjerne en rolle i en krigsfilm, så det er sagt.

Han er dessuten bekymret for strømme-tjenestenes masseproduksjon av film.

– Vi trenger random folk som lager film fordi de elsker å lage film. Man går kanskje glipp av noe viktig hvis man kun overlater produksjonen til de store strømmetjenestene.

Og hva er Strandens drømmerolle? Han trenger ikke tenke seg om før han svarer.

– Fritjof Nansen rundt 30. Det er min absolutte drømmerolle. Munch sto også høyt på lista fra før.

Strande synes det er viktig at et kunstnerliv kommer på kinollerretene i 2023.

– Det er et evig aktuelt tema. En rørleger så vel som maler kan elske det han gjør og føle et sterkt behov for å gjøre mer av det. Kjærlighet, avvisning og sjalusi er universelt.

Strande legger ikke skjul på at han ser noe av seg selv i Munch.

– Dette med å dyrke sin egen melankoli og være følsom er nok noe som går igjen hos mange skuespillere, og på scenen får disse følelsene komme til uttrykk, sier han.

Og det er akkurat dette som driver Strande hver dag.

– Jeg lurar jo selvsagt iblant på hvorfor det jeg gjør er viktig for andre, innrømmer han.

Drømmen om kinesisk kake

Onsdag besøkte Strande Nederland for å gå rød løper på premieren der. Snart venter responsen fra et internasjonalt publikum. Strande er spent.

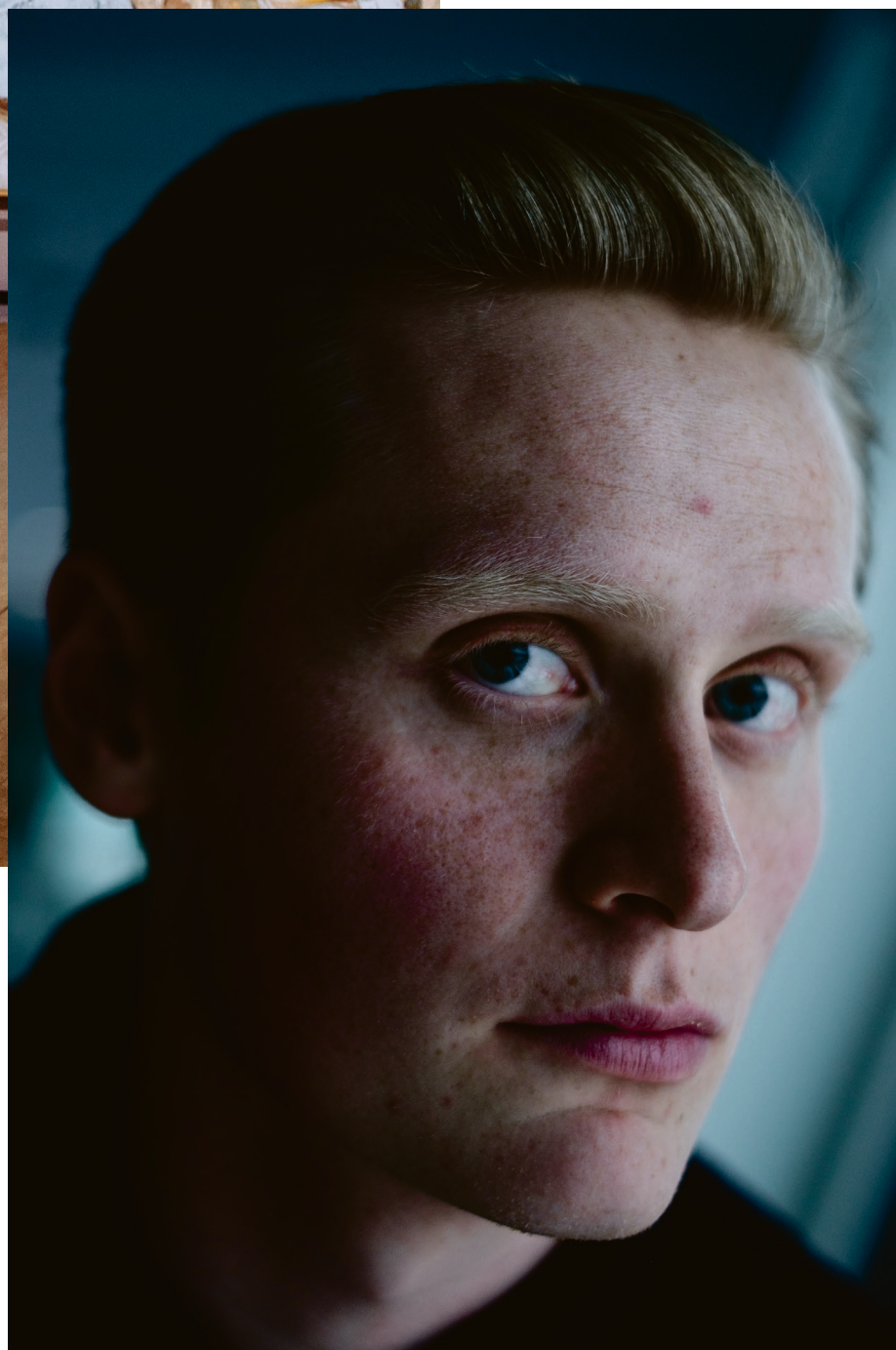
– Jeg må nok se filmen noen ganger til før jeg slutter å bli svett i henda. Det er rart å se meg selv på film.

Den unge skuespilleren synes fortsatt det å bli gjenkjent er rart. Han husker godt hvordan Hartvig Nissen vgs ble en populær attraksjon for fans fra hele verden da SKAM gikk internasjonalt. Strandens kamerat Tarjei Sandvik Moe, som spilte Isak, måtte holde seg inne i friminuttene.

– Folk hadde med gaver til ham, noen hadde til og med bakt kake.

Selv hadde Strande kun statistrolle i serien, men med Munch håper han på andre boller. Eller mer korrekt, andre kaker.

– At det kommer kinesere med hjemmebakte kaker til meg, må være den absolutte drømmen.

Dobbeltgjenger: Er det Edvard Munch? Eller er det Alfred Ekker Strande? Kun et godt trent øye kan vite forskjellen.

anmelderredaktør: **Harald Nordbø**
haraldnordboe@gmail.com 918 04 236

ANMELDELSER

Universitas anbefaler

Harald Nordbø, anmelderredaktør

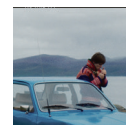
Lokal Samling – Vitaminsjokk
Pønken er ikke helt død ennå!

Dobbeltgjenger – Genghis Khan
Queens of the Stone Age-vibber som dette er noe norsk musikk trenger mer av.

Jenny Bakke – Can We Move To Mars
Jeg begynner å skjønne hvorfor man kaller det «drømmepop».

ISÅK – Mihkkalii
Ingenting er som litt pop-joik.

Plate:

Massiv elektronisk minimalisme

Aiming for Enrike slipper her et album som som ikke bare kunne fungert som soundtracket til en dystopisk kultfilm, men som også fusjonerer sjangere og soniske elementer som sammen utgjør noe ganske unikt og kraftfullt.

Første spor på albumet, «Empty Airports pt.1», setter stemningen med et lydlandskap av ekkoeffekter og pader, og gir inntrykk av et vakuum. Man føler seg alene på en tom flyplass, noe som kan gi følelse av undring, ensomhet, ubehag og kanskje også eksistensielle tanker – noe veldig mange kanskje også gjorde under nedstengingen. Det hele bygges opp, og man blir introdusert for flere rytmiske elementer i «pt. 2» før man i siste tittelspor går inn i et mer intenst og trommedrevet landskap, hvor lydene og instrumentene får blomstre fullt ut. Lydene har likheter med lydene man faktisk hører på en flyplass – noe som gir et lumsk inntrykk når

man tar tittelen til betraktning. Jeg kan anbefale å høre de tre sporene etter hverandre.

Så hva er egentlig dette albumet? Det femte albumet til duoen ble komponert og spilt inn i refleksjon av de rolige nedstengingsmånedene under pandemien, noe albumtittelen og de tre første sporene med samme navn hincer til. Det er bare instrumentale låter, og sjangermessig kan man finne mange paralleller her, men jeg vil beskrive det som ambient, progressiv rock blandet med undergrunns-elektroen man kunne høre i Berlin på starten av 80-tallet. Siste spor bærer også preg av trance fra 90-tal-

Empty airports

Artist: Aiming for Enrike

Plateselskap: Jansen Records

let, og det er tydelig at de har hatt det gøy med forskjellige ideer og synther her. I norsk sammenheng kan man kanskje høre likheter i Ola Kvernbergs *Steamdome*, hvor også stemninger, teksturer og fusjonering av uttrykk utforskes og utvikles på en nærmest organisk måte.

Låten «Slopes» er et synthtungt spor som på melankolsk vis leder deg gjennom en slags meditasjon, før man i «The Castle» blir brakt litt mer ut på dansegulvet igjen - med en suggererende beat akkompagnert med et mørkt tema som minner om et spøkelseshus (eller gammelt slott om du vil).

Ellers kan hele albumet beskrives som tankefullt – der tittelen understreker en tilstand eller et fysisk sted som fungerer som et bakgrunnsteppes for lydlandskapet de utforsker. Siste låt «Pulse Fragments» er hele 17 minutter lang og er et slags sammendrag av alle låtene og lydlandskapet man har vært igjennom siden starten av albumet. Dette femte albumet skiller seg ganske ut fra de tidligere mer støyrock-baserte albumene til duoen, men denne stilen kler dem vel så bra. Som anmelder er jeg

spent på hva denne duoens neste steg er, og for deg som leser kan jeg varmt anbefale denne plata.

Bård Flatjord Netland
anmeldelser@universitas.no

Plate:

Kan et album bli en parodi på seg selv?

Det er sjelden jeg har hørt en plate med et så stort sprik i kvalitet mellom side 1 og 2 som Tuvabands *New Orders*.

De fleste som har hørt om Tuvaband – bestående av kun Tuva Hellum Marschhäuser – er kanskje først og fremst fortrolige med singelen «Unknown» fra 2016, med hele 26 millioner avspillinger på Spotify. Men dama fra Skjetten har mer å by på – og nå har hun sluppet sitt fjerde album.

Til å begynne med fremstår *New Orders* svært lovende. Med spor som «Rejuvenate», «Something good» og «Full Bloom», viser Tuvaband fram sine beundringsverdige evner hva gjelder indiepop. Låtene er

individuelle, men stilsikre, og fengende uten å være generiske. Det er tydelig at dette er Marschhäuserers album – ingen andres. Og hun må kunne kalles en slags musikk-auteur: Hun har skrevet og produsert alle sangene på skiva, i tillegg til at hun spiller de fleste instrumentene selv. Alt sammen er selvfølgelig imponerende, men det er produksjonen som er mest iørefallende. Den har nemlig gitt den typiske instrumenteringen – gitar, bass, trommer, keys – et usedvanlig lydbilde: Det er svevende og eterisk, men samtidig maskinelt på en god, Brian Eno-aktig måte. Lydbildet fullendes av Marschhäuserers vakre og skjøre stemme, som skjønt den kan minne om Auroras, har en unikhet skiva tjener godt på. Marschhäuserers autonomi over albumets tilblivelse har med andre ord gitt dets første halvdel en egen, levende personlighet.

Der Tuvabands forrige plate, *Growing Pains and Pleasures*, handlet om smerte, frykt og isolasjon –

New Orders

Artist: Tuvaband

synes flere av tekstene i *New Orders* å uttrykke en forherligelse av livet, av ungdommen – av alt det nye. Kanskje vil lytteren føle at albumet er en slags pant på våren? Men midt i skivas gang faller denne følelsen brått til jorden.

For fra og med det åttende lydsporet – «Miss Haze» – går plata fra å gi oss spennende og autentisk musikk til liksom å slå om i sin egen parodi. Det ser ut til at Marschhäuser har gått tom for idéer, at hun har begynt å herme etter seg selv. Alt føles med ett repeterende, masete og maniert, som om elven av inspirasjon plutselig har tørket ut. Følgelig ender skiva med å begå popmusikkens største synd: synden å være kjedelig. Og hvor dørgende kjedelig det blir!

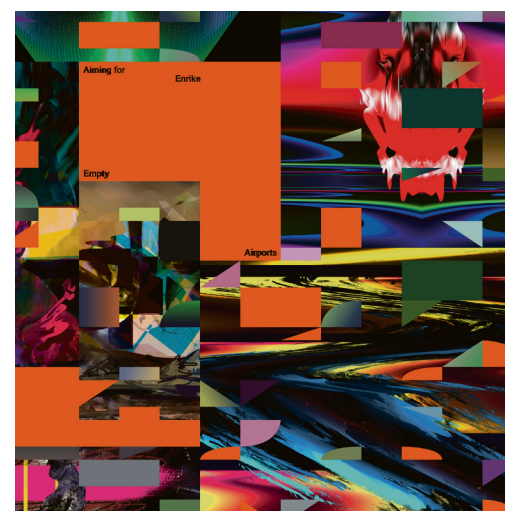
Når musikken i et album faller sammen, følger som regel teksten – alltid musikkens tjener – rett etter. *New Orders* er intet unntak. Ta for eksempel platas

siste låt, «Breathe out». Her skaper Tuvaband rim med flere av de første ti tallene på engelsk. Blant annet får vi høre at «five» rimer på «thrive», «seven» på «heaven» og «eight» på «wait», samtidig som linjen «breathe in, breathe out» kores i bakgrunnen. Jeg, for min egen del, kommer ikke over hvor forferdelig pretensiosøst alt dette høres ut når musikken er tåpelig.

Dermed tar jeg meg friheten til å spå én ting: Om en tjuetretti års tid, når man i en nostalgisk stund henter frem den støvete LP-versjonen av *New Orders*, vil den først skrape og hakke til det utholdelige, før man snur den rundt og stiften på overraskende vis begynner å flyte lett og naturlig over de sorte sporene. Kanskje da,

først da, vil man foretrekke B-siden fremfor A-siden.

Mathias Basma Moen
anmeldelser@universitas.no

Ukas anbefaling

Dobørste

Hvem: Du vet hvem du er Hva: Nutella som ikke er Nutella Hvorfor: Jeg ække morra di

Hva er denne kreasjon, denne plaststang med plasttråder, lik en kjempes tannbørste, som står bak vannklosettet? Hvem vet? Man kan ta høyere utdanning og skrive doktorgrad om både økonomi og filosofi uten at kunnskapen om hvordan denne oppfinnelsen fungerer. Det innser man i dopausene på både fakultetsbygg og i kollektiv. Men jeg bør kanskje ikke være for hard, det er ikke alltid så lett å ha plass til all kunnskapen på én gang, noe må selvsagt vike i prosessen. Jeg anbefaler likevel alle som har en smule empati å spørre seg «hvordan oppleves dette for den som kommer etter meg?» Det er som at kunstverket skriker «se hva jeg har lagt!» Og for all del, hvis du er en av dem som aldri har sett tallet på antall bakterier som sprutes ut idet du skyller ned ditt fornødne, LUKK IGJEN DOLOK-KET. Hvis du aldri har gjort dette hjemme, ville ikke jeg brukt tannbørsten som ligger rett ved siden av. Ikke se animasjonsvideoene som forklarer hvor mange bakterier som skytes ut (jo, se dem).

Eline Ruud Kristiansen, journalist i Universitas

Hold dere hjemme!

Hvem: Selvbedragere Hva: Surfing på nett under forelesning Hvorfor: Respekt

I likhet med de fleste andre dannede mennesker sverger jeg selvsagt til penn og papir når jeg skal ta forelesningsnotater. Jeg kan likevel forstå at det å notere på PC har enkelte praktiske fordeler. Alle de forstyrrende PC-skjermenes tilstedeværelse kan jeg derfor akseptere, på tross av at jeg alltid vil se litt ned på skjermenes eiere. Det jeg derimot ikke kan akseptere er de som møter opp på forelesning, for så å bruke PC-en til alt annet enn å notere. Hva er poenget? Ikke bare lurer du seg selv, men du ødelegger også konsentrasjonsvilkårene til alle de uheldige

medstudentene som sitter bak deg i forelesningssalen. Fra før av sliter dagens unge med historiens dårligste konsentrasjons-evne. Det å skulle følge med på en i utgangspunktet kjedelig forelesning behøver derfor ikke gjøres mer utfordrende enn det allerede er. Gjør derfor slutt på selvbedraget, hold deg heller hjemme! Du lærer nemlig ikke noe av den forelesningen uansett, men det kan kanskje dine medstudenter.

Ulrik Alver Solli, journalist i Universitas

Film:

Et kreativt kunstverk i fire deler

Melankolsk og gripende skildring om vår tids største kunstner. Som selv Munch ville fått med seg.

Munch

Hva: Drama/Biografi

Regi: Henrik M. Dahlsbakken

Med: Anne Krigsvoll, Mattis Herman Nyquist, Ola G. Furuseth, Alfred Ekker Strande, Jesper Christensen, Anders Basmo, Thea Lambrechts Vaulen, Lise Carlehed, Dennis Storhøi, Nader Khademi, Arthur Berning, Ida Elise Broch.

Lengde: 1 time og 44 minutter

Sliten og livstrøtt: Anne Krigsvoll i «Munch»

Det er nærmere 39 år siden sist film av den store kunstneren ble lansert. Et vågalt oppdrag, utført ærefullt og kreativt, viser at film-Norge kan profitere på andre tematikker enn krig.

Munch er Henrik M. Dahlsbakken sin tiende spillefilm på åtte år, han viser nok en gang sin uredhet i møte med nye sjangere og formater, og det gir full uttelling. Munch selv omtalte seg som Messias. På sitt beste har Dahlsbakken klart å fremstille han nærmest som frelseren.

En av verdens største kunstnere blir nå skildret fra sorg til kjærlighet på det store lerret. Spillefilmen skildrer den unge Munchs første penselstrøk, til en ravende tid i Berlin, og helt til hans siste dager. Vi følger en transformasjon fra 20 årene til Munchs siste penselstrøk, under den tyske okkupasjonen av Norge.

I sin vide helhet er det en vakker fremstilt film, som føles på grensen til abstrakt. På sitt verste maler ikke filmen den «underdog»-historien den faktisk forteller, der den sceniske dramaturgien ikke visualiserer den samme kvalitet som dialogene.

Filmen er delt inn i fire deler. Hver av dem tar for seg Munch sitt liv i ulike tidsepoker. Med ulik tilnærming til livet, gir regissør Henrik M. Dahlsbakken et dypdykk i hva han anser som de viktige bruddstykker i kunstnerens liv.

De fire tidsepokene og de fire skuespillerne tolker Edvard Munch på hver sin måte. Et grep fra regien for å skape en udefinert linje mellom scenen. Dessverre skaper det forvirring og blekner til tider ut i kunsten.

I første del av hans liv går kjærligheten og kunsten hånd i hånd, det hele fremstilles pompøst, men likevel ektefølt. Denne storslagne kjærligheten til og romantiseringen av kunsten, transformeres til sorg og uttrykkelig lengsel til den frie kunsten i filmens løp. Munch tar et oppgjør med alt som heter kunstkritikere og deres rolle i kunstens form, uunnværlig affektet bretter han banalt ut sine tanker med

praktfulle undergrunn Berlin i bakgrunnen.

Den tredje tidsepoken spilles mesterlig ut i København, med alkoholproblemer og skildringer av den meningsløse tilværelsen, i svart-hvitt. Ola G. Furuseth bærer denne rollen på en genial måte, ved sin ekteføyte motgang og melankoli Munch opplever i denne perioden.

Et noe svakt audiovisuelt virkemiddel kaster oss tilbake til Berlin, der Munch befinner seg på et noe moderne rave. Fra toaletet slipper han ut de innbefattete følelsene, til sammensvergelsen av techno og laserlys. Samtidig visualiseres hans mest kjente verk, *Skrik* og *Livets dans* gjennom det som tilsynelatende ser ut som en pilleris. Hele sammenfatningen gjør scenen spektakulær, og Mattis Herman Nyquist gjør en sjelelig ubalansert kunstner mesterlig balansert.

Den visuelle utformingen i første tidsepoke av Alfred Ekker Strande blir til tider noe urealistisk selv god i møte med seg selv, nærmest pretensios i sin fremstilling av kunstneren. Det holder ikke mål sammenlignet med de resterende tidsepokene.

På det beste minner det hele om et sensorium av usikkerhet og følelser i en kunstners galskap, der skuespiller Anne Krigsvoll skildrer den siste tidsepoken kompromissløst og

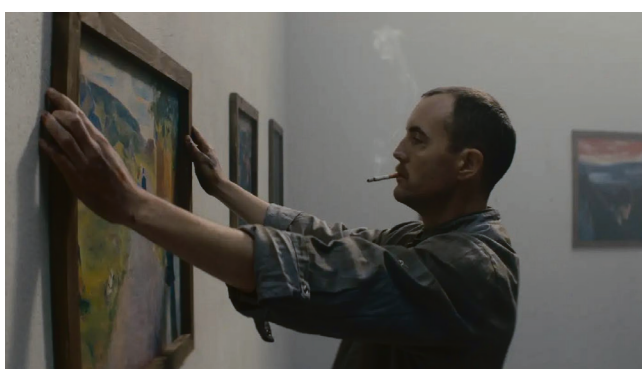
gripende, som en ynkelig Edvard Munch.

Munch bemerker seg sin sensitivitet og følsomhet tidlig, og begrunner dette for hans malferdigheter og ekspresjonistiske kvalitet.

Det mesterlige portrettet ble filmet av Oskar Dahlsbakken og Pål Ulvik Rokseth. Det vises at de har valgt utsnitt, form og farger for å skape et filmspråk som hyller kunstneren selv, ved fokus på lyssetting fra den tyske ekspresjonisme. Nær- og stillbilder veksler ubetinget, for å best mulig skildre den uttrykkelige misforståtte Munch og de usikre, men likevel sikre følelsene til kunsten. Det hele fremstår som en fargeklatt av en film, hvor fargene komplimenterer utsnittet og komposisjonen, og gjør det til en altoppslukende opplevelse.

Det biografiske dramaet fremstiller en alternativ tenkemåte rundt kunst. Nemlig at den blir skapt på bekostning av fred og harmoni. Som en rød tråd bærer Munch denne tanken gjennom filmen hederlig.

Spillefilmen kommer til sin rett som en av de mest spennende i utformingen og tolkningen av Munch sitt liv. De sterke dialogene, fargebruken og det utforskende utsnittet bærer filmen så godt, at selv Munch ville sett den.

Erlend Udjus
anmeldelser@universitas.no

Vernissasje i Berlin: Mattis Herman Nyquist som Edvard Munch i «Munch».

Ukas advarsel

Kulturkalender uke 5 & 6

5/2 Fransk musikkalong à la 1720

Har du noen gang følt at det livet ditt mangler, er følelsen av å være en del av den førrevolusjonære franske overklassen? Da fins det en gyllen mulighet i dette arrangementet. Barokkemsemblet Christian IV Consort byr opp til sang og dans. Party like it's 1789!

Hvor: Gamle Raadhus scene

Når: Søndag 5. februar, kl 18

Pris: 300 kroner ordinær / 150 student

4/2 Friends-quiz på Brød & Sirkus

No one told you life was gonna be this way. Ta med deg din vennegjengs Rachel, Monica og Chandler, og test dine Friends-kunnskaper på Brød og Sirkus!

Hvor: Brød & Sirkus

Når: Lørdag 4. februar, klokken 16

Pris: GRATIS!

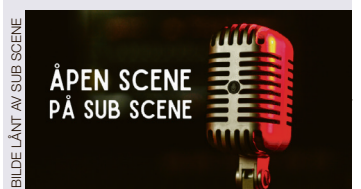

3/2 Åpen scene på Sub Scene

Har du et band som mangler spillejobber, et personlig musikalsk talent eller kanskje en dikter i magen? Da er det plass til å boltre seg på Sub Scene.

Når: Fredag 3. februar, 19-22

Hvor: Sub Scene

9/2 Mamma Mia singalong

Du trodde Cinema Neuf bare viste snobbete svart/hvitt-filmer fra 50-tallet? Tro om igjen! De viser Mamma Mia på 35mm film, og du inviteres til å gaulle med i tillegg.

Når: Torsdag 9. februar, klokken 19

Hvor: Lillesalen, Chateau Neuf

Vi vil også bli universitet!

NHH følger etter Vid, MF og Høyskolen Kristiana som skole som ønsker å bli universitet. Nå kan Ad notam avsløre at også McDonald's vil forsøke å starte universitet.

Til Ad notam forteller daglig leder Ronald McDonald at han tror burgerkjeden kan bli større enn både NTNU og UiO.

– Vi har allerede mange som går i læring hos oss. Noen blir kjøkkenansvarlige, andre selgere. Nå vil vi ekspandere enda større.

Hvilke krav McDonald's må oppfylle før de kan starte universitet, er ikke Ronald McDonald kjent med, og sier han egentlig ikke bryr seg veldig. Ideen fikk han av en av konkurrentene, og fokuserer nå kun på å slå dem.

– Subway prøvde seg i USA for noen år siden. Vi har tro på at vi kan få det til

enda bedre enn det. Snart ser du folk med en McBachelor, McMaster eller McPhd i alle verdens største bedrifter.

Intervjuet med Ronald ga inspirasjon videre til journalisten. Ad notam kan derfor nå annonsere at også vi vil prøve å bli universitet. Vi håper å kunne utdanne journalister, fotografer og andre mennesker i alle aldre.

Ansvarlig redaktør i Universitas ønsket ikke å stille i intervju, men før undertegnede slo av båndopptakeren ytre redaktøren noen velvalgte ord.

– For en elendig idé! Er dere helt dust?

– Ja, ja det er vi.

Av Johs Grobyn

Ukas studentvin

ALKOHOLEN Å DRIKKE ETTER Å HA SPYDD?

Ukas vin er en sider. Ukas sider er ikke veldig imponerende. Sideren er laget på norske epler fr selveste Hardanger. På nese lukter sideren av epler, gjær og litt urter. På smak blir vi alle tatt tilbake til gode gamle Olden Eple som tok butikkhylene med storm for noen år siden. Dette er en sider moren din kan si at du kan drikke etter endt omgangssyke som et alternativ til farris og eplejus. Ingen i redaksjonen tror de kommer til å kjøpe den igjen, men undertegnede merker seg at dette er den varen vi har anmeldt som ble drukket opp fortest. Hyklere! Vi elsker lokale produkter og vi elsker sider, men denne traff oss ikke helt. Meeen kanskje den gjør seg godt dagen derpå?

Vinvurderingen skjer i samråd med redaksjonen i Universitas.

Harding

Pris: 185 kroner

Land: Hardanger, Norge

Alkohol: 7,5 prosent

Vi spør

av Josh Grobyn

Hva sa du nå egentlig?

Det viser seg at noen studenter sliter med konsentrasjonsvansker, skal man tro ukas avis. Artikkelen ble derimot litt lang for undertegnede, og journalisten ringte heller lederen ved Studentparlamentet på Oslomet for å lære mer om konsentrasjonsvansker.

[ring, ring]

– Javel, dette er Vegard S. Oneut fra Universitas som slår på tråden. Vi skrivår en sag om studentår og konsentrasjonsvanskår. Æ lure på om du har konsentrasjon til å prade om det?

– Ja, det har jeg vel.

– Å tenkår du om studentår som ikke klarår å fokusere?

– Nei, det er jo dumt for dem det gjelder. Det er vel ikke noen nyhet at flere studenter synes det er vanskelig å konsentrere seg.

– Å sa du nå egentlig, æ hørte ikke?

– Ikke noe nytt at folk sliter med konsentrasjon.

– Er du konsentrert?

– Ja...?

– Æ blandår alltid konsentrasjon

og konsentrat. Veit du hva som er forskjellen?

– Konsentrasjon er vel at man kan konsentrere seg. Konsentrat er at man har grisa noe ned til skikkelig sterk juice.

– Har du sett White Lotus?

– Det har jeg ikke sett.

[Journalisten begynner å nynne introlåta]

[...]

– Ja, du er der fortsatt. Hvor var æ nå igjen?

– Om jeg har sett White Lotus.

– Stemmår det. Den liår æ, du bør se han om du ikke har gjort det.

– Ja...

– Å tenkår du om studenter som ikke klarår å konsentrere seg? Er ikke det i granskauen irriterende?

– Det er vel mest irriterende for

den som sliter å konsentrere seg. Ikke så mye for de rundt.

– Mhm, du nevner konsentrasjon, hva leggår du i det?

– Nei det kan jo være å ha uro rundt seg. Individuelt hva man legger i det. Planer gjennomført.

[Journalisten dupper litt av]

– Har du en favorittsalme?

– Nei

– Nei, er vel lov det [...] Da bryter lovsang ifra sjelen ut. O store Gud, O store Gud.

– Dupper du ofte av?

– Det kan skje. Spesielt når jeg ikke bør.

– Vil du vurdere din stilling som...

[Journalisten forsvinner litt]

– ... et eller annet?

– Hva mener du?

– Vi snållast!

KVISS-CORBIN

- De ble aldri mer enn en døgnflue på himmelen. Hva heter Erik G. Braathens flyselskap som nylig gikk konkurs?
- Hvilke åtte land begynner på bokstaven E?
- Hvilken film fra 1992, regissert av Clint Eastwood, heter «Nådeløse menn» på norsk?
- Norske kroner har valutakoden NOK, men hva med britiske pund?
- Før kroner og øre ble innført i 1875 hadde Norge to andre myntenheter. Hvilke?
- Hvilket navn er rapperen Nils Bjelland Grønvold bedre kjent under?
- Post Malones fødenavn deler han med en amerikansk storby og delstatshovedstad. Hvilken?
- Hva betyr det franske uttrykket «nom de plume»?
- Det greske ordet pseudo brukes i kombinasjon med flere ord, men hva betyr det?
- Hva er navnet på religiøse tekster som av religiøse autoriteter ikke regnes for å være guddommelig inspirerte eller som på annen måte trekkes i tvil?
- Hva heter Osloparken som ligger mellom Akerselva og Oslo Spektrum?
- Hvilket nåværende land gikk under navnet Nederlandsk India frem til 1949?
- Hva heter forfatteren kjent for bøkene om Ole Brumm?
- Under hvilken krig ble ubåten først en aktiv del?
- I hvilken musikkhistorisk periode finner man komponister som Antonin Dvořák, Giuseppe Verdi, Pjotr Tsjajkovskij og Edvard Grieg?
- Hvilket årstall er det snakk om? Eurovi-

sion arrangeres for første gang, OL går av stabelen i Melbourne, Agnar Mykles kontroversielle roman *Sangen om den røde rubin* publiseres, Human-Etisk forbund blir stiftet, den første Troll-bilen blir presentert og Marokko erklærer sin selvstendighet.

17. Hvilken britisk fotballklubb har blitt satt på verdenskartet etter at de ble kjøpt opp av Ryan Reynolds og Rob McElhenney?

18. I hvilket år gjorde FIFA overgangsvinduordningen obligatorisk? Fem års slingeringsmonn.

19. Transfer Deadline Day har igjen kommet og gått, men i hvilken klubb endte overraskende nok Manchester City-spiller João Cancelo opp?

20. Hvilken nasjon seiret til slutt i håndball-VM for herrer?

av Gabriel Corbin-Arntzen, kvissmaster i Universitas

SVAR/DOM

0-4. **Exphil på Bali:** Du kombinerer chille studier med sol og klamydia, og tar livet med ro. Det vises.

5-9. **AST1010 – Astronomi:** Du er smart nok til å utnytte systemet som gratispassasjer, men dessverre stopper det der.

10-14. **Juss:** Dette var bra, men det rakk ikke helt til topps ... Syt litt på Jodel.

15-20. **Honours: WOW!** Du er sååå flink!!! Gratulerer! Men så er det kanskje ikke så rart, siden du har egen seksjon i biblioteket?

Rebus

av Bringeborg

HINT: over og ut for nabolag Send løsning universitasdesk@gmail.com

FORRIGE LØSNING: «Follogate» Det klarte Henriette, Kristoffer, Roosa, Embla og Jørgen